Leto III., štev. 163 | V Ljubljani, četrtek dne 13. julija 1922 | Poštnina pavšalirana. | Današnja številka 1 Din - 4 K

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 7·60 Din
za inozemstvo 18·— „
Oglasi po tarifu.
Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice: Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22. Celje, Aleksandr. cesta
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Današnja številka obsega osem strani in stane en dinar.

Ljubljana, 12. julija.

Konferenca v Haagu je jalova in se bliža svojemu koncu.

Prvi znaki ostre konferenčne krize so se pojavili minuli teden v petek na prvi podkomisiji za zasebni imetek. Na eni strani sta stala Krasin in Litvinov, na drugi zastopniki vseh evropskih držav, zlasti Anglije, Belgije in Francije.

Do konflikta je moralo priti. Težko je izravnati tako različna načelna stališča, kakor je temelj zasebne lastnine in temelj takozvanega «komunizma». Sovjetski delegati so dovolj jasno pokazali, za kaj jim v glavnem gre: Za posojilo in gotovino, s katero bi sovjeti podaljšali svoje življenje. Sovjetski manevri so od početka imeli tudi nekaj uspeha, ker zna zlasti Krasin manevrirati na prav orientalski način. Razširil je potom nekih korespondenc, da je Rusija pripravljena povrniti zaplenjeni imetek inozemcev do 90 odst. prave vrednosti! Toda čim je bil Krasin v Haagu, je takoj zopet objavil kategoričen demanti in izjavil, da ni nikdar dal slične izjave. Takoj na to pa je v zasebnem razgovoru z angleškim delegatom in predsednikom konferenčne podkomisije Sirom Filipom Greamom izjavil, da se njegove oficijelne izjave o zasebni lastnini ne smejo vzeti dobesedno in da je velika razlika med izjavami na javni seji, namenjeni komunistični in svetovni javnosti, — ter med izjavami, ki so storjene v zasebnem razgovoru in ki niso zato nič manj obvezne!

Po takšni Krasinovi «zasebni», pa vendar «obvezni» izjavi, so sovjeti pripravljeni vrniti prejšnjim zasebnim lastnikom konfisciranega imetja v Rusiji ne samo 90 odst. vrednosti, ampak še mnogo več! Ta naklonjenost se da razlagati samo s tem, da pač potrebujejo sovjeti nujno gotovega denarja in da bi za takojšnje posojilo bili pripravljeni opustiti tudi ona svoja bistvena in glavna načela, v katerih imenu so doslej prelili že toliko krvi in napravili že toliko škode.

Boljševiški cinizem je zares brez meje in brez primera. Prvi in glavni cilj sovjetov je vendar bil, da bi odstranili zasebno last in uničili «kapitalizem». Njihov cilj je bila svetovna socialna revolucija, ki naj bi po celem svetu pometla «buržoazijo» in ustanovila raj. V njihovem ruskem raju pa leže danes mrtveci na kupih, povsod je propad, beda, glad, smrt. Pri tem pa je proglasil v Haagu Litvinov celemu svetu, da bo — prihodnja ruska žetev tako izdatna, da se sme računati z — izvozom ruskih živil!!! Ali govori Litvinov sploh še resno? Saj mora vendar tudi vedeti, če bi že našel ljudi, ki bi mu verjeli, kako mora takšna njegova uradna izjava v tem slučaju vplivati na mednarodno akcijo proti gladu? Ali pa si predstavlja evropsko javnost, kakor da je sestavljena iz horde ljudi, ki vsako še tako neverjetno vest verujejo brez vsake kritike.

Na petkovi seji je belgijski delegat Cattier zahteval od boljševikov, naj izjavijo končno, ali so pripravljeni priznati lastninsko pravico ekspropriiranih imetnikov konfiseiranih posestev v Rusiji, ali ne. Dobil je odgovor od Litvinova: Že štirinajst dni smo tu in mi nismo storili ničesar, da odstranimo razliko v naziranjih. Vedno nam stavljate vprašanja, kakor da smo kakšen informacijski biro. Ne bom več odgovarjal, dokler jaz ne dobim od vas gotovega odgovora, ali nam zagotovite posojilo, da ali ne?! Sicer ste nam pa dolžni posojilo, katero zahtevajo sovjeti. Dolgujete nam to posojilo za popravek vojne škode Rusije....

Razume se, da je bil Litvinov zavrnjen v meje dostojnosti. Boljševiki igrajo sedaj obupno igro. Nepomirljivi so za boljševiško javnost, neobičajno pomirljivi in ljubeznivi pa so zasebno, za kulisami, le nasproti onim, od katerih se nadejajo posojila. Ta manever pa se je ponesrečil, in ravno tako se je ponesrečil poskus, skleniti separatna posojila. Gream je zlasti zavrnil sovjetske ponudbe Angliji. Vendar položaj doslej ni popolnoma pojasnjen. Nekatere delegacije so se namreč zanimale tudi za privatne in zakulisne sovjetske obljube. Zato niso v Haagu izključena tudi presenečenja do 19. t. m., do katerega dne morajo poedine delegacije izdelati svoje končno stališče do sovjetov. Vendar takšna presenečenja niso verjetna. Vsa Evropa izjavlja na usta svojih delgacij, da obnova Rusije ni mogoča, dokler naj bi se vršila na temeljih, ki izključujejo vsako skupno delo in družabno življenje. Del takšnih komunističnih temeljev je že opuščen, drugi del pa tvori še vedno bistveno jedro njihovih načel, za katerimi se skriva največji zločin, kar jih je bilo na svetu. Sovjetom gre za njihovo oblast in za prestiž njihove takozvane države. Nam pa v prvi vrsti, da se reši Rusija, da se reši nesrečni stomilijonski slovanski narod šibe božje, od katere je on odrešil s svojimi žrtvami nas na zapadu.

Konferenca v Haagu je jalova in se bliža svojemu koncu.

Kaj pride za nio?

Razčiščena politična situacija.

PAŠIĆ PRISTAL NA KONVENCIJE Z ITALIJO. — SPORAZUM GLEDE ŽELEZNIC. — RADIKALSKI ODPOR PROTI DR. PEČIĆU.

Beograd, 12. julija. (Izv.) Radi današnjega praznika — Petrov dan — je danes počivalo oficijelno delo v parlamentu. Tem važnejša pa so bila posvetovanja, ki so se vršila med posameznimi politiki, oziroma ministri. Zelo važne odloke je prineela tudi seja ministrskega sveta, ki se je vršila danes dopoldne.

Sinoči in danes zjutraj sta imela dolge razgovore ministrski predsednik Pašić in miniser dr. Krstelj. Šlo je za Pašičev odpor proti konvencijam, ki sta jih sklenila dr. Krstelj in dr. Rybař z Italijo. Došlo je do sporazuma, tako da je mogel ministrski svet danes dopoldne pooblastiti ministra dr. Ninčiča in dr. Krstlja, da odredita vse potrebno za likvidacijo pogajanj z Italijo. Za Krstljevo stališče se je na ministrski seji z vso odločnostjo zavzel tudi zunanji minister dr. Ninčič.

Pred sejo ministrskega sveta je posetil g. Pašiča minister poljoprivrede Pucelj, ki je stavil na razpolago svoj portfelj, češ da njegova stranka ne more več sodelovati v vladi, ker finančni odbor ni ugodil njenim upravičenim zahtevam po izpopolnitvi železniškega omrežja v Sloveniji. Pašič je menil, da to vprašanje še ni definitivno rešeno, in obljubil, da ga bo stavil na razgovor pri ministrski seji. To se je tudi zgodilo in ministrski svet je pooblastil finančnega in prometnega ministra, naj proučita zahteve slovenske kmetijske stranke in obenem tudi zahtev bosanskih muslimanov glede jadranske železnice.

Tozadevna pogajanja so se vršila opoldne in so dovedla do sporazuma s SKS kakor tudi z Bosanci. Na podlagi tega sporazuma je sklenila vlada na svoji popoldanski seji, da sprejme v železniški gradbeni program progi Kočevje-Vrbovsko in Št. Janž-Sevnica ter zvezo jadranske železnice preko Foče s Sarajevom in Splitom. Minister Pucelj bo sedaj umaknil svojo demisijo.

Pač pa se je pojavila nova težkoča glede zasedbe notranjega ministrstva, ker se radikalci protivijo demokratski kandidaturi dr. Pečiča. Radikalski klub se je na sinočnji seji z večino glasov izjavil proti Pečiču in Pašič je na današnji seji ministrskega sveta o tem obvestil demokratske člane kabineta. Ti so izjavili, da bodo poročali svojemu klubu. Kako stališče bo ta zavzel, še ni znano, vendar pa je skoraj gotovo, da se bo nastali konflikt poravnal brez težkih zapletljajev.

Nadaljni potek proračunske razprave.

NAČELNO GLASOVANJE V PETEK. — RAZPRAVA O AMERIŠKEM POSOJILU. — FORSIRANA SPECIJALNA BUDŽETNA DEBATA.

Beograd, 12. julija. (Izv.) V petek popoldne se bo nadaljevala proračunska razprava. Prvi bo govoril dr. Voja Veljković, ki bo razvil finančni program demokratske stranke. Na izvajanja posameznih govornikov bosta na kratko odgovorila finančni minister dr. Kumanudi in poročevalec dr. Šečerov, potem pa bo glasovanje o načelnem sprejemu budžeta. S sporazumom med klubi večine je določeno, da se po načelni debati o proračunu stavi na dnevni red skupščine kot prva točka ameriško posojilo. V specijalni proračunski debati bi morali glasovati o vsakem členu posebej, tako da bi glasovanje silno zavleklo, ker bi se moralo glasovati o 1000 do 1500 postavkah. Zato se bo brzčas sklenilo, da se bo glasovalo posebej samo o važnejših členih, o ostalih pa vskupinah, ker bo edino tako mogoče, sprejeti proračun še ta mesec.

V finančnem odboru se je pojavilo mišljenje, da bo treba v proračunu izvesti nekatere izpremembe. Posebno je vojno ministrstvo napravilo mnogo dolgov za preskrbo moštva ter bo za to potrebno brzčas posojilo. Finančni minister je vladi predložil predlog glede povišanja posrednih davkov, da se tako pokrijejo novi amandmani posameznih ministrstev v proračunu.

Predsednik skupščine dr. Ribar je danes pozval poslance, naj se gotovo udeleže petkove seje parlamenta, ko se bo nehala generalna razprava o budžetu in se izvršilo glasovanje. Naročil je dalje predsednikom vseh klubov, naj opozore poslance, da ne odidejo z Beograda, dokler se ne konča tudi podrobna debata o budžetu.

Naše represalije proti Madžarski.

Intepelacija v madžarskem parlamentu.

Budimpešta, 12. julija. (Izv.) V narodni skupščini je danes interepelral poslanec Drozdy ministra za zunanje zadeve Banffyja glede izgona okoli 500 (!) madžarskih rodbin iz Jugoslavije. — V svojem govoru je izjavil, da jugoslovanska vlada ni upravičena kršiti na tak nečloveški način mednarodne obveznosti. Minister je obljubil takojšnjo intervencijo pri beograjski vladi, obenem pa bo apeliral na javno mnenje sveta, radi storjene krivice madžarskim manjšinam.

Državni valutni kurzi.

Beograd, 11. julija. (Izv.) Od 1. do 31. julija t. l. se državna taksa pobira po tem kurzu: napoleondor 250, turška lira 290, angleški funt 328, francoski frank 6.43, švicarski frank 13.94, drahma 2.21, italijanska lira 3.66, nemška marka 0.24, češkoslovaška krona 1.43, rumunski leji 0.49 bolgarski lev 0.49, peseta 11.70, holandski goldinar 29.15, danska krona 15.18, 100 avstrijskih kron 0.47, madžarskih 8, poljskih mark 1.67.

NEMŠKI POSLANIK V MOSKVI.

Berlin, 12. julija. (Izv.) Admiral Hintze, bivši zunanji minister bo imenovan za nemškega poslanika v Moskvi.

Naša komisija v Londonu.

Beograd, 12. julija. (Izv.) Pri ministru za zunanje stvari je bila konferenca delegatov, ki bodo zastopali našo državo na seji zveze narodov v Londonu. V parlamentarnih krogih se govori, da so Bolgari dosedaj odpremili 21 čet s 530 četniki-komitaši. Trdi se, da bo naša vlada storila vse korake, da odbije novo akcijo Bolgarov, ki naj bi diskvalificirala našo državo v svetu. Naši komisiji bo kot ekspert za Prekmurje prideljen prof. dr. Slavič.

Fašisti vnovič na delu.

Rim, 12. julija. (Izv.) V Astri Ponente je prišlo do spopadov med fašisti in komunisti. En fašist je bil ranjen, vsled česar so fašisti zasedli mestno hišo ter uničili socialistično konzumno pekarijo. Vojaštvo je vzpostavilo red in mir.

Do spopadov je prišlo tudi v Grossi pri Padovi, kamor so fašisti odposlali kazensko ekspedicijo. Na obeh straneh je bila po ena oseba usmrčena. V Giuglianu pri Napolju so fašisti uničili prostore tamošnjega socialističnega društva.

Andria, 12. julija. (Izv.) Fašisti so s pomočjo ojačenj iz Barija zasedli mesto Viterbo. Ob priliki obletnice smrti grofa Jaromira (?) je prišlo do nemirov, pri katerih je bil en delavec usmrčen. Kot protest se je proglasila generalna stavka.

NA POLETU OKROG SVETA.

Pariz, 12. julija. (Izv.) Letalski major Blake je na svojem poletu okoli sveta zapustil Abukir in dospel v Ramlev pri Jeruzalemu. Proga znaša okoli 500 km; preletel jo je v 3 urah 20 min. Blake namerava danes nadaljevati svojo pot čez sirsko puščavo v Bagdad, pri čemer ga bo spremljal angleški vojaški zrakoplov radi brezžične zveze z Kairom in Bagdadom, če bi moral pristati v puščavi. Proga znaša 800 km.

Fiasko haaške konference.

NEPLODNA POGAJANJA Z RUSI. — TUDI ANGLEŽI SO OBUPALI. — SEPARATNA POGAJANJA ITALIJE. — PRED NEPOSREDNIM ZAKLJUČKOM KONFERENCE.

London, 12. julija. (Izv.) «Reuter» poroča, da je predsednik haaške konference izjavil, da je zaradi zadržanja ruske delegacije nemogoče nadaljevati pogajanja.

Haag, 12. julija. (Izv.) Podkomisija za povračilo zasebne imovine je v svoji današnji seji uvidela svoje neuspehe, tako da je predsednik lord Gream izjavil, da nima pomena pogajanja še nadaljevati. Litvinov je odgovoril, da se konferenca nahaja še vedno v štadiju medsebojnih izvestij in da bo ruska delegacija odločila o povračilu privatne lastnine šele tedaj, ko se ji dovolijo mednarodni krediti. V splošnem so Rusi nastopali precej drzno. Italijanska delegacija se veseli da bo z Rusi lahko sama razpravljala v Moskvi, kamor se poda po zaključku haaške konference.

Ruska delegacija bo v soboto odpotovala.

Pred spremembo vlade v Nemčiji.

SOCIJALISTI ODKLANJAJO PREDRUGAČENO OBZNANO. — SESTAVI SE NOVA LEVIČARSKA VLADA.

Berlin, 12. julija. (Izv.) Danes popoldne sta razpravljali obe socialdemokratski frakciji z delavstvom o novem zakonu za zaščito republike, ki je v sedanji obliki za socialno demokracijo nesprejemljiv. Če pa bodo socialisti glasovali proti, je razpust državnega zbora neizogiben. V ostalem obstajajo socialisti na tem, da je treba koalicijo na levo razširiti s pristopom neodvisnih. Ta sklep so priobčili državnemu kancelarju, ki ga je sporočil predsedniku Ebertu, ki se mudi v južni Nemčiji na oddihu. Predsednik se bo v kratkem vrnil v Berlin in prevzel rešitev krize v svoje roke. Sestavil bo nov kabinet, ki se bo predstavil državnemu zboru in zahteval zaupnico. Pri tem računa Ebert na sodelovanje centruma in demokratov. Tudi neodvisni bodo v tem slučaju soglašali.

BREZUSPEŠNA POIZVEDOVANJA POLICIJE ZA MORILCI.

Berlin, 12. julija. (Izv.) Novo razpisana nagrada 2 milijona mark na aretacijo Rathenauovih morilcev povzroča med prebivalstvom različne govorice, ki so zapeljale policijo na napačne sledove ter je tako izgubila mnogo dragocenega časa. Policija je uvedla nova dalekosežna poizvedovanja.

Vprašanje nemških plačil.

Pariz, 12. julija. (Izv.) Nemška komisija za vojno odškodnino je predložila danes reparacijski komisiji po državnem sekretarju spomenico, v kateri naproša Nemčija za odgoditev plačil v gotovini do konca leta 1924. Uvodoma navaja, da je Nemčiji zaradi nenadnega padca marke nemogoče plačati, čeprav ima tekoči obrok po 85 milijonov zlatih mark že pripravljen. Če te izplača ji pa v prihodnjem mesecu ne bo mogoče plačati iz inozemstva uvožene krušne moke.

Spomenica utemeljuje v nadaljnjem nujnost zadeve in prosi za čimprejšnjo rešitev. Garancijski komite bo o spomenici v treh do štirih dneh razpravljal in z ozirom na nujnost nekaj ukrenil, dokler se vprašanje konnčoveljavno ne reši pri reparacijski komisiji.

London, 12. julija. (Izv.) «Reuterjev» urad poroča, da bo ministrski predsednik Poincaré prispel v 10 dneh v London, da se posvetuje z Lloyd Georgem o posledicah padca nemške marke. Urad dostavlja, da bo Nemčiji skoraj gotovo dovoljen moratorij ali pa mednarodno posojilo.

Nove Viljemove izjave

Haag, 12. julija. (Izv.) «Rotterdamsche Courant» prinaša nove izjave eskcesarja Viljema, ki so vzbudile precejšno senzacijo. Ekscesar izjavlja med drugim, da so tudi Francozi v globini svojega srca monarhisti in da zato ne razume, zakaj ravno oni tako nasprotujejo vzpostavitvi monarhije v Nemčiji. Viljem je prepričan, da so neprijateljstva med Francijo in Nemčijo krivi samo Židi, ter naglaša, da ne želi, da se Avstrija priklopi Nemčiji. Masaryka visoko ceni in pravi, da bo prišlo v kratkem do prijateljskega sporazuma med češkim in nemškim narodom. Na koncu svojih izjav je Viljem še izjavil, da bo došlo prej ali slej do ekonomske zveze med Češkoslovaško, Nemčijo, Jugoslavijo in Avstrijo.

KOLERA V OKOLICI BUKAREŠTE.

Bukarešta, 12. julija. (Izv.) «Orient Radio» javlja, da se je v okolici Bukarešte pojavilo 5 slučajev azijatske kolere. Preiskovanje bolezni je dognalo, da jo je zanesel nek vojak, ki je prišel iz Besarabije. Izdane so stroge naredbe, da se razširjenje kolere prepreči.

VELIKA ŽELEZNIŠKA NESREČA.

London, 12. julija. (Izv.) «Journal» poroča iz Madrida, da se je pri Palaciji zgodila velika železniška nesreča, ki je zahtevala okoli 30 človeških žrtev in več težko ranjenih. Med žrtvami se nahajajo tudi predsednik apelacijskega sodišča Cireda, senator Lema in poslanec Barera.

ČIČERIN ZOPET V BERLINU.

Berlin, 12. julija. (Izv.) Ruski zunanji minister Čičerin se je povrnil iz svojega potovanja nazaj v Berlin. V kratkem se bo napotil v Moskvo radi določitve ruskega poslanika za Berlin.

NOGOMETNO PRVENSTVO DUNAJA.

Dunaj, 12. julija. (Izv.) Dunajski Sportklub je v današnji tekmi proti W. A. C. igral neodločno z 1 : 1 in si s tem pridobil zadnjo točko za prvenstvo dunajskega prvega razreda.

Borza

Zagreb, *devize:* Amsterdam 34.50 — 35, Dunaj 0.325 — 0.345, Berlin 17.45 — 18.05, Budimpešta 6.25 — 6.50, Bukarešta 0 — 50, Italija 372.50 — 382, London 379 — 381, London (ček) 377 — 379, Newyork (ček) 83 — 84, Pariz 673 — 680, Praga 195 — 203.50, Švica 1620 — 1660, *valute:* dolarji 82 — 82.50, napoleondori 2.50 — 300, nem. marke 18.20.

Banka za Primorje 0 — 63.
Trg. obrtna banka 166 — 170.
Brodska banka 0 — 85.
Jadranska banka 425 — 450.
Jugoslovenska banka 105 — 105.50.
Ljub. kreditna banka 0 — 220.
Slavenska banka 111 — 111.50.
Prištedlona 1150 — 1160.
Rečka pučka banka 110 — 115.
Slovenska eskomptna banka 0 — 68.75.
Eksploatacija drva 0 — 125.
Dubrov. parob. družba 0 — 1350.
Slavonija 105 — 111.50.
Union 700 — 710.
Ljub. strojne tovarne 0 — 205.
Trbov. premog. družba 0 — 240.

Beograd. Borza danes ni poslovala.

Dunaj, *devize:* Zagreb 78.47 — 78.52, Beograd 312.93 — 313.17, Berlin 60.45 — 60.55, Budimpešta 20.57 — 20.63, London 1232.25 — 1232.75, Milan 1239.70 — 1240.30, Newyork 279.94 — 280.06, Pariz 2259.50 — 2260.50, Praga 606.90 — 607.10, Sofija 167.95 — 170.05, Varšava 463 — 467, Curih 5298.75 — 5301.25, *valute:* dolarji 278.44 — 278.56, levi 166.45 - 166.55, funti 1229.75 — 1230.25, fr. franki 2239.50 — 2240.50, lire 1219.70 — 1220.30, dinarji 312.88 — 313.12, poljske marke 462 — 466, švic. franki 5268.75 — 5271.25, češke krone 606.60 — 606.85.

Praga, *devize:* Berlin 980 — 1000, Curih 888 — 892, Milan 124 — 126, Pariz 409 — 411, London 217 — 219, Newyork 47.70 — 48.30, Beograd 53.50 — 54.50, Sofija 27.60 — 28.40, Dunaj 0.15 — 0.19, Varšava 0.70 — 0.80, Budimpešta 320 — 330, *valute:* nemške marke 990 — 1019, švic. franki 883 — 887, lire 221 — 223, fr. franki 406 — 408, funti 216 — 218, dolarji 47.70 — 48.30, dinarji 53.50 — 54.50, levi 27.60 — 28.40, avstr. žigosane krone 0.17 — 0.21, poljske marke 0.70 — 0.80, madž. krone 320 — 330.

Curih, *devize:* Berlin 111, Newyork 522, London 23.16, Pariz 42.10, Milan 23.40, Praga 12.50, Budimpešta 0.37, Zagreb 1.56, Sofija 3.40, Varšava 0.09, Dunaj 0.0225, avstr. žigosane krone 0.0275.

Berlin, *devize:* Italija 2027.45 - 2032.55, London 1977.50 — 1982.50, Newyork 546.94 — 548.06, Pariz 3640.40 — 3649.60, Švica 8589.25 — 8610.75, Dunaj 188 — 192, Praga 1023.70 — 1026.60, Budimpešta 34.95 — 35.05, Bukarešta 250, Zagreb 535, Sofija 284.60 — 285.40.

Dve obtožbi.

Dne 17. t. m. se bo vršila v Londonu seja Zveze narodov, na katero je pozvana naša država vsled obtožbe Bolgarije in Madžarske. Bolgarija nas obtožuje, da pošilja naša država na njeno ozemlje komitaške čete in da ji grozi z vojno, Madžarska nas dolži, da ne izvršujemo trianonskega miru, češ, da nočemo pristati na sporazumno razmejitev, katero nam predlaga madžarska delegacija!

Razlogi, ki so vodili obe sosednji državi, da podvzameta korake na najvišjo inštanco, kompetentno za reguliranje medsebojnih odnošajev vseh v Ligi včlanjenih držav, so prozorni in obenem neprimerno predrzni. Na neprestane krvave vpade bolgarskih komitašev, ki imajo vrhovno protekcijo v bolgarski vladi, je naša vlada odgovarjala z — notami, ki jih je odposlala vselej v sporazumu z Grčijo in Rumunijo. Ravno s to popustljivostjo in uljudnostjo pa je dala Bolgarom pogum za monstruozne obdolžitve. Odkar se je Bolgarom posrečilo z neprestanim rovarenjem v južni Srbiji zainteresirati evropsko javnost za «nerede na Balkanu», je njih edini cilj da se pojavijo pred ligo narodov. Z obtožbo naše države ublažijo svoj poraz v svetovni vojni in še intenzivnejše zainteresirajo Evropo za macedonski spor.

Ista stremljenja imajo Madžari, ker njih glavni namen je le, da se v Londonu, kjer imajo vendar nekaj prijateljev, obravnava pred ligo narodov zaščita madžarskih manjšin v kraljevini SHS, Češoslovaški in Rumuniji. Mejni spor je le pretveza, da pridejo pred svetovni forum. V zvezi z Bolgari računajo na siguren uspeh.

Našo delegacijo sestavljajo: kot šef Mih. Ristić, opolnomočeni minister; kot delegati: Mato Bošković, šef naše reparacijske komisije v Parizu, Milan Rakić, naš poslanik v Sofiji in Milutin Jovanović, naš poslanik v Bernu; kot šef eksperti: M. Nedić, naš vojni atašé v Sofiji, dr. A. Rajs, upravitelj beograjske policijske šole, Vasa Jovanović, advokat in Milan Antić, sekretar v notranjem ministrstvu. Sestava delegacije daje garancijo, da bo naša država pred ligo narodov dostojno zastopana. Obilni dokazilni materijal, ki ga je vzela delegacija seboj, bo sigurno zamenjal ulogo naše države, da bo lahko nastopila ona kot obtožiteljica bolgarsko-madžarskih podtikanj in pretenzij.

Štedljivost v javni upravi.

V «Jutru» od 9. julija 1922 čitamo, da so upravni stroški Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani znašali v letu 1919/1920 44 odst. Število uradništva pri tem zavodu je znašalo junija 1919 10, koncem leta 1920 20, koncem junija 1922 pa že 40.

Priznavamo, da je bilo prvo leto nekaj nastanovnih stroškov, premije pa so bile vsled padajoče valute nizke. Vendar so nas ogromni upravni stroški osupnili in naravnost oplašili. Tudi število uradnikov je za 6146 zavarovancev visoko. — Da se omogoči privatnim upokojencem dati minimum eksistence, so se premije lani in letos pomnožile. Mi smo odločno za to, da če se pokojninsko zavarovanje sploh nudi, naj bo pokojnina zadostna. Vendar smo mišljenja, da se bodo dale premije znižati ob največji štedljivosti v upravi in ko bo popolnoma razviden finančni efekt izvršenega povišanja najvišje zavarovane vsote. Pričakovati je, da kljub temu v prihodnjih letih nameščenstvo ne bo sililo v stanje pokoja. Od nove uprave se zahteva največja štedljivost. Ona ima staviti predloge za končno ureditev pokojninskega zavarovanja zasebnih nameščencev v naši državi, katero se bo iz Ljubljane, kot sedanjega in bodočega centra ven moralo širiti na celo državo.

Naravnost strašne so režijske številke bolniškega zavarovanja v Sloveniji. Eno leto je bilo 29 odst. vplačanih premij porabljenih za režijo, drugo leto 21 odst. Te številke so pretresljive in bodo vse zaupanje v bolniško zavarovanje pogubile. Istočasno posluje privatno zavarovanje s 5 odst. — 10 odst. režijo!

Boj, ki se razvija v javnosti radi nečuvenega gospodarstva pri Bolniški blagajni, je boj za obstanek delavskega zavarovanja. Če ima iti eno tretjino premij za režijo, potem je bolše, da se javne blagajne zaprejo in, da odpremo pot samopomoči. Kar je režija nad 10 odst. premij je vse preveč. Tudi tu sta po krahu socialnodemokratskega režima zdaj pozvane delodajalska in delavska skupina, da delajo avtonomno. Treba brezobzirno znižati režijo, uvesti zlasti pri manjših ekspoziturah cenejši način poslovanja kakor potom stalnega birokratskega aparata in konečno bo treba tudi opustiti stališče, da se mora letno 20 — 30 odst. premij položiti kot rezervo na stran. Če se kaj investira, se sme to zgoditi pač samo za naprave, ki neposredno služijo bolniškemu zavarovanju. Delavstvo in industrijski ter obrtniški delodajalci bi se imeli sedaj brez ozira na stranke in osebe združiti, da se provedejo potrebni prihranki na režiji in da se le take investicije izpeljejo, ki bodo poznejšo režijo zmanjševale.

Zadnji čas je bilo nekaj umetnega razburjenja radi naših bolnic. Zopet enkrat pa se izkazuje, da je država žrtev in «Prügelknabe» nesposobne uprave. Priznati treba, da je v marsičem priporočljivo, če je direktor bolnice zdravnik, ali če ta zdravnik nima niti trohice upravne sposobnosti, kakor n. pr. je to brezdvomno glede ravnatelja ljubljanske bolnice, dr. K., mora to pripeljati do poloma, kakoršen je grozil ravnokar. Tudi se zdi, da vlada komodni nazor, da naj država plača in plača, vsled česar je štedljivost nepotrebna. Pri nas je še vedno vse polno ljudi, ki ne vidijo, da smo država mi sami. Slišijo zvoniti, da se v kakem zavodu n. pr. v Srbiji ne gospodari dobro in iz tega zaključujejo, da mi smemo zapravljati. To stališče se mora kruto osvetiti na nas samih. Zvišanje pristojbin, ki jih morajo plačati bolniki, oziroma oni, ki so po zakonu subsidiarno v to obvezani, je neogibno. Ravnotako neogibna pa je tudi, da se temeljito revidira bolniška ekonomija. Z ustanavljanjem novih upravitljstev na posameznih humanitarnih zavodih pač ne bo nič pomagano. Nasprotno, nakupovanje in gospodarjenje v večjem obsegu ke onemogočuje. Izgleda, da je potrebna reforma pri direktorju in, da treba organizirati ekonomat s trgovsko izvežbanim šefom.

Jako nesrečna poteza je bila, da je odgovorno ravnateljstvo ljubljanske bolnice sopodpisalo znano izjavo, s katero se zvrača vse na rame ministrstva. Ministrstvo narodnega zdravstva je v dobrih rokah in prav lahko mu je bilo v parlamentu dokazati, da vsa odgovornost zadene Ljubljano. Je pa tudi iz službenega stališča pač umikum, da bolniški ravnatelj vprašanje lastne odgovornosti obravnava v javnosti in pri tem išče pezdir v očesu predpostavljenih — bruna v lastnem očesu pa ne vidi. Zaman se trudi napram ljudem, ki so objektivni in razmere poznajo izzvati vtis, da je on personificirana sposobnost in štedljivost. Gospod Krajger je v redki situaciji, da deli svoje delo na tri strani in seveda vleče zaslužek od treh strani: od države, od bolniške blagajne in od privatne zdravniške klientele. Če bi bil upravni ženij, če bi bil res delaven in če bi imel vse drugo ljubezen do države in do stvari, ne bi mogel zmagovati teh treh poklicov. *«Uspeh» je tu!*

Politične beležke

+ **Dostop na zbor zaupnikov JDS** je bil dovoljen poleg izbranih delegatov organizacij vsakemu organiziranemu članu, ki se je pravočasno prijavil. To ugotavljamo na nektera vprašanja, ki po pravici ne morejo verjeti, da bi bil kateremu članu stranke vstop onemogočen. Razume se pa samo po sebi, da poodinci niso bili vabljeni, ker je JDS pač demokratična stranka.

+ **Kdo še ostane?** «Bankoslavijo» in njeno novo vodstvo silno skrbi, «kdo še ostane v JDS, ko so šli poštenjaki iz nje». Sledi še cela vrsta člankov in notic, s katerimi dokazuje «Bankoslavija» svoje diskreditirano mnenje. V vročem poletju prihaja temu listu na misel, da je treba «ovijalke» z vrtnarskimi škarjami in sekiro odstraniti z narodnega drevesa. Nazadnje bo «Bankoslavija» pisala, da so njeni člani modra galica v vrtu gospodovem. Primera je prav srečna. Vsak kozel bi bil rad za vrtnarja, ker mu diši sveže listje narodovega drevesa. Kdo bi se tudi pri omembi sekire ne spomnil «krvave sekire» ali revolverja? «Bankoslavija» torej tudi pod novim vodstvom tepe samo sebe po ustih. Strup, ki bi ga rada brizgala, je preveč očiten. Zaupniki JDS jemljejo na znanje, da jih nekateri gospodje «tudi — politiki» osebno napadajo kot nepoštene ali neumne. Zaupniki JDS vedo, da kaj drugega ne smejo od «Bankoslavije» pričakovati. V to svrho je najeta in kupljena, to «nalogo» vrši!

+ **Občni zbor političnega društva «Edinost».** V torek se je vršilo na Opčinah ob veliki udeležbi članov nadaljevanje občnega zbora političnega društva «Edinost». G. Iveša je takoj uvodoma javil, da so istrski člani soglasno izrekli zaupnico dr. Wilfanu s prošnjo, da ostane še nadalje na čelu politične narodne organizacije. Zborovalci so priredil dr. Wilfanu viharne ovacije. Na to je bila prečitana resolucija političnega društva »Edinost», tržaški odsek», iz katere posnemamo glavne misli: Razdelitev politične organizacije je nepotrebna, nevarna in škodljiva, ker se vse delo lahko opravlja v okviru edinstvene organizacije ter se nasprotstva težje izravnajo in poprej poostrijo v ožji kaker pa v široki organizaciji. Ni prav, da se tudi za drugo politično organizacijo rabi ime «Edinost», ker bi vsled tega lahko nastala nesporazumljenja. Na znanje se vzame ustanovitev posebne samostojne politične organizacije za Goriško in se pritrjuje ustanovitvi Narodnega sveta za vso Julijsko Benečijo. Resolucija je bila sprejeta skoro soglasno. Po končani debati so se vršile volitve. Ob viharnih in dolgotrajnih ovacijah je bil kljub svojemu nasprotovanju izvoljen dosedanji predsednik dr. Josip Wilfan, ki je naposled zopet sprejel to važno mesto. V odbor je bilo izvoljenih nato še 9 Tržačanov in ravnotoliko Istranov. Tudi zopetna izvolitev dr. Slavika je izvala splošno odobravanje.

+ **Stališče naše vlade v reškem vprašanju.** Rimski dopisnik »Times»-a javlja, da vodijo predstavniki Reke v Rimu pregovore o finančni podpori Reke in da postoji nevarnost novih neredov v reški državi, če skoro ne uklonijo finančne težkoče in ne učvrste položaj nove reške vlade. Povodom tega se izjavlja v naših vladnih krogih, da ni mogoče govoriti o kakem pravnem predstavništvu Reke, ki bi moglo naše prevzeti obveze, niti o učvrščenju položaja neke nove vlade, predno se ne doseže med Italijo in državo SHS sporazum o izvršenju rapallskega ugovora in dokler se ne reši položaj legalnih predstavnikov reške vlade, ki so bili nasilno izgnani in morajo v naši kraljevini iskati zavetišče.

+ **Dvojni mučenik.** Beograjsko «Vreme» poroča, da je bil v Ohiu v Severni Ameriki aretiran dr. Lujo Kežman, poslanec Radićeve stranke, in sicer radi boljševiške propagande in ker se je emigrantskim oblastem krivo predstavljal kot — svečenik. Verjetno je, da bo deportiran. — Dr. Kežmana je pred par meseci poslal Radić v Ameriko, da med tamošnjimi Hrvati propagira hrvatsko republiko, pobira milodare in prične izdajati republikansko glasilo. Dr. Kežman je vedel na shodih v Ameriki mnogo povedati o mučeništvu Radićevih agitatorjev v Jugoslaviji. A kje bo Radić zdaj interveniral, ko niti «slobodoumna Amerika» ne pardonira več njegovih peripatetičnih apostolov?

+ **Odgovornost pred bližnjimi kazenskimi razpravami** so «starini» prepustili «mladinom». Tako piše «Bankoslavija», kateri neprenehoma roje «starini in mladini» po glavi. «Bankoslavija» se torej že boji Kamenarovičeve obsodbe v bližnjih kazenskih razpravah in bi rada napravila «štimungo» za svojega krušnega očeta. Ta list ima že smolo, da vedno v naprej brani izgubljne procese; pod starim in novim vodstvom je enako!

Prosveta

OBČNI ZBOR «GLASBENE MATICE» V LJUBLJANI.

V pondeljek se je vršil redni občni zbor «Glasbene Matice» v Ljubljani. Predsednik «Glasbene Matice» dr. Ravnihar je uvodoma povdarjal, da bo «Matica» dne 24. septembra slavila redek jubilej 50letnico svojega vztrajnega delovanja. Ta jubilej bo «Glasbena Matica» proslavila na najsvečanejši način. Predsednik je omenil tudi delovanje konservatorija in obžaloval, da še ni podržavljen, vsled česar je njega obstoj v zadnjem času zelo ogrožen. Ako se zavodu ne bo pravočasno priskočilo na pomoč, tedaj se bo njegov delokrog moral znatno skrčiti. Omenjal je nadalje tudi zasluge pevskega zbora in orkestralnega društva za povzdigo glasbene umetnosti. Nato je podal tajniško poročilo glavni tajnik Karel Mahkota, blagajniško pa dr. Janko Žirovnik. Odbor je nato prejel absolutorij, vendar pa se nove volitve niso vršile, ker je bil lani izvoljen za dobo dveh let.

Predsednik je nato zaključil občni zbor in izrekel zahvalo vsem, ki so podpirali «Glasbeno Matico», predvsem ministrstvu prosvete in socialne politike, ter pokrajinski upravi, zlasti pa še časopisju. Posebno zahvalo pa je občni zbor izrekel posebej g. ravnatelju Mateju Hubadu, ki je z veliko vnemo in požrtvovalnostjo vršil svoje delo.

•

Koncert srbske dece se vrši v Ljubljani dne 15. julija ob 6. uri popoldne na vrtu Narodnega doma. Poleg srbskih sirot nastopijo v dveh točkah tudi učenke Št. Jakobske dekliške šole in licejske osnovne šole. Spored še objavimo.

Posmrtna knjiga našega umrlega urednika V. F. Jelenca je ravnokar izšla. Naslov ji je «1914—1918, spomini jugoslovanskega dobrovoljca». Cena okusno vezani in tudi sicer prav lepo opremljeni knjigi je 24 Din. Založila in izdala jo je Učiteljska tiskarna v Ljubljani. O knjigi, ki je edina svoje vrste v slovenski literaturi, spregovorimo še obširneje, že danes pa jo vsem prav toplo priporočamo.

Knjižnica kralja Matjaža. Madžarski zgodovinar dr. Vogel je našel v dunajski narodni knjižnici 15 doslej neznanih knjig iz nekdaj svetovnoslavne knjižnice kralja Matije Korvina. Knjige imajo ogromno vrednost.

Spitsko gledališče je prodalo preteklo sezono 84.668 vstopnic. Vsako predstavo je torej obiskalo povprečno 510 oseb.

Sokolstvo

Prireditveni odsek Jugoslovenskega vsesokolskega zleta v Ljubljani ima danes v mali dvorani Narodnega doma sejo ob 6. uri popoldne.

Sokol I. v Ljubljani pozivlja vse brate in sestre, ki se nameravajo udeležiti v kroju ali telovadni obleki I. Jugoslovenskega vsesokolskega zleta v mesecu avgustu, da se udeleže polnoštevilno Pokrajinskega zleta obeh ljubljanskih župa, ki se vrši dne 16. julija v Ljubljani na zletnem telovadišču. Članstvo se zbira ob pol 15. uri na telovadišču Tabor. Udeležba je obvezna. Odbor pozivlja brate netelovadce v kroju ali brez kroja, da se javijo v društveni pisarni na Taboru za reditelsko službo v zletnih dneh. Bratje storite svojo dolžnost, brez reditelјev ni reda, a red je neobhodno potreben, prijavite se!

Sokol II. v Ljubljani pozivlja vse brate, da se redno udeležujejo redovnih vaj, ki se vrše vsak četrtek ob 19. uri na realki. Udeležba je obvezna za telovadce in vse one člane, ki se nameravajo v kroju udeležiti slavnostnega sprevoda dne 15. avgusta 1922. Vsak član, ki se udeležuje redovnih vaj, dobi o obisku posebno potrdilo, brez katerega ne bo nihče pripuščen k sprevodu.

Vnite prijavnice! Bratska sokolska društva se opozarjajo, da nemudoma vrnejo prijavne pole, ki jih je razposlal železniški odsek za vsesokolski zlet. Društva, ki ne pošljejo pravočasno svojih prijav, ne bodo dobila železniških potovalnih legitimacij ter zaradi tega ne bodo imela nikakega popusta za vožnjo v Ljubljano in nazaj. Brez železniških legitimacij ne bo imelo nobeno društvo in nobena župa pravice do posebnega sokolskega vlaka. V interesu društev je torej, da nemudoma pošljejo svoje prijave, ker se na zakesnele prijave železniški odsek ne bo mogel ozirati. Z zakesnelimi prijavami delajo društva železniškemu odseku neprilike in zmešnjave ter ovirajo ogromno delo, ki ga ima izvršiti.

Sokolska prireditev v Bohinju se vrši v nedeljo dne 16. julija. Zveze z vlaki so ugodne, tako da v Bohinju ne bo treba prenočevati. Poslužujte se izletnega vlaka! Sicer pa je za one, ki žele ostati v Bohinju čez noč, poskrbljeno tudi za prenočišča, za vse pa samoumevno za hrano in pijačo. Zato pridite!

Sport

Veliko plavalno tekmo priredi 30. t. m. v Ljubljani novoustanovljeni plavalni podsavez. Tekma bo obsegala plavanje, skoke in waterpololgre. Glavna tekma za prvenstvo Slovenije se vrši kasneje v okviru sportnega tedna; v začetku avgusta bo v Beogradu plavalna tekma za prvenstvo Jugoslavije. Program bo obsegal vse običajne distance v plavanju za juniorje, seniorje in dame, dalje skoke in waterpololgre. Za zadnje dni avgusta ali prve dni septembra pa je projektirana še velika mednarodna plavalna tekma.

Klub kolesarjev in motocikllstov «Ilirija» v Ljubljani, priredi v nedeljo 16. t. m. izlet v Turjak. Odhod točno ob 1.30 popoldne izpred kavarne Prešeren. Vabijo se vsi člani in članice kakor tudi vsi ljubitelji kolesarskega sporta, da se izleta udeleže. — Odbor.

Češkoslovaški nogometaši v Južni Ameriki. Dne 1. t. m. je Teplitzer F. C. odpotoval preko Rotterdama v Južno Ameriko, kjer bo absolviral v raznih mestih več nogometnih tekem. Najprej so dobili povabilo za to turnejo dunajski Amateurji, ki pa so iz raznih vzrokov morali odkloniti to ponudbo. Češkoslovaški nogometaši pa so, preden so se ukrcali, absolvirali v Rotterdamu eno tekmo, in sicer s F. K. Feyoord, ter dosegli prvo zmago s 5 : 2 (1 : 2).

V. jugoslov. razstava v Beogradu.

Nekje sem čital, da sta angleška plastika in glasba zato tako zanimivi, ker ju ni. Pisatelj tiste knjige je izvajal pomanjkanje čuta za plastiko in ritmiko pri Albijoncih iz njihovega naturela. Angleži, kakor znano, čisto nič ne gestikulirajo kadar govore. Pravi, da še nikoli ni čul, da bi se bila katera Angležinja posvetila baletu ali euritmični umetnosti in da so bili za kiparje Grki, Italijani in Hrvati vedno najbolj usposobljeni, ker ti najbolj žive v svojih gestah.

Vse tole mi je hodilo po glavi, ko sem v vlaku po Hrvatskem opazoval ljudi. Čim južneje je vozil vlak od Slovenije, tembolj so smatrali ljudje, ki so vstopali vanj, za potrebno mahati okrog sebe pri govorjenju, vpiti namesto govoriti in zmerjati namesto pojasnjevati. In potem tisti tipični hrvatski sans gêne. Zaljubljenci se obnašajo tam doli sredi ceste tako kakor se kje drugod kdovekje proč od sveta. Na zagrebškem peronu se je šetala sila elegantna dama, jedla in žvečila z nabito polnimi ustmi in od časa do časa zatrobila v steklenico, ki jo je nosila seboj. Vse to tako koketno, v vsaki kretnji premišljeno in nečenirano, da se ji je videlo, da ji je v posebno zadoščenje, da jo ljudje gledajo. Vse je tam doli oblečeno po najnovejši pariški modi, ostentativno modno. Čudno je vse to. Sedaj popolnoma razumem, zakaj se zdi, postavim Hrvatom, slovenska Ljubljana, kjer vsi ljudje gledajo za človekom, če si je upal na frančiškanskem mostu na glas kihniti, tako silovito filistrska in dostojno plešasta. Tedaj sem tudi razumel, zakaj ima umetnost naših Kraljev pri nas toliko principialnih sovražnikov. Radoveden sem bil, kakšen bo refleks hrvatskega naturela v umetnosti. Da so Hrvatje dobri plastiki i v kiparstvu i v slikarstvu, sem vedel, na razstavi pa sem si pojasnil tisti sans gêne in osentativno modnost, ki se kaže v umetnosti v tem, da slede hrvatski umetniki vedno najnovejšim zapadnim strujam. Njihov čut za fino zunanjo pojavo se odraža v umetnosti v skoro italijansko zaokroženi kompozicionalnosti, čutil sem v njihovih delih silno dosti ritma in — naj mi ne zamerijo — poleg vsega dobrega tudi, seve, toliko in toliko procentov stvari, ki so tu samo radi zunanjih etektov, kar zavaja često v pustolovstvo v umetnosti.

Beograjčani so napravili name prej vtis trdih, navidezno mirnih, rezerviranih ljudi, ki vzkipe samo ob gotovih prilikah, pa takrat temeljito. Koleriki.

Vse pri njih šele nastaja, tako tudi umetnost. Ko ogleduješ tam doli mesto in stavbe, dobiš vtis čudne zmesi fine zapadne kulture in primitivnosti mladega naroda, ki je — kdo bi mu to zameril? — dolga stoletja do sedaj živel oborožen od nog do glave in branil svojo domovino v neprestanih bojih in tako seveda ni imel prilike dvigniti se na duševen nivo kakor — recimo — Nemci. Kdo bi zameril tudi to, da se pozna zaenkrat vpliv zapadne kulture beograjski arhitekturi sedaj še le na zunaj, na okrasju in ornamentih? Vstajenje naroda, kdo uri nas to tako razume, tako doživlja in tako čut' kakor to doživljajo v Srbiji? Poglej samo Beograd. Prvi večer v Beogradu sem imel vtis, da sem tisti dan videl največ opeke, malte in zidarjev skupaj v svojem življenju. To je osvobojenje, vstajenje naroda k miru in procvitu od večnih vojen.

Razstava, ki je nameščena v poslopju druge moške gimnazije v Poincarejevi ulici poleg novega poslopja, «Politike», ne napravi enotnega vtisa, kakor si je to želel naš Jakopič o priliki zadnje, IV. razstave leta 1912., ko je v «Zvonu» izrazil željo in nado, da bo na prihodnji razstavi v tem oziru bolje. Kar se tiče poetiziranja ob prvi skupni razstavi treh ravnokar ujetijenih plemen itd., so to storili že drugi, jaz naj se zaenkrat omejim po nalogu lista v tem članku samo na «vtise».

Prvi vtis je ta, da naravnost frapira kvaliteta nekaterih hrvatskih mladih v «Proletnem Salonu» in srbskih mladih v «Skupini svobodnih» in da Slovenci ne napravijo skoro nobenega vtisa, ker so tako neusmiljeno razkosani in razcepljeni. Vsi Hrvatje so namreč razstavili samo v dveh, vsi Srbi samo v dveh, vsi Bošnjaki samo v eni, tista pest Slovencev pa kar v petih skupinah. Vedi zlodej, zakaj je nam potrebnih toliko društev in še v teh toliko razdvojenosti! To se namreč na razstavi vse vidi in čuti. Slovenci so razstavili v «Groharju», «Udruženju Ljubljana», «Klubu mladih», «Skupini neorganiziranih» in «Proljetnem Salonu». V prvi izmed obeh dvoran za «Udruženje Ljubljana» vise Sternen Santel. Vesel. v drugi je nekaj Vavpotičevih in Dolinarjevih del, «Klub Mladih» je čisto drugje, Cojmir Kos se je izgubil med izvenskupinarje, kjer ne napravi vtisa, kakor bi ga moral. Jakac in Pilon sta nekje sama zase, Tratnik se skriva v kotu Proljetnega Salona, kjer ga vsi prevpijejo. Samo Mariborski «Groharji» so skupaj. Jame, Groharja in Jakopiča ni nikjer, dosti pa je robe, ki spada kamorkoli, samo ne na tekmo s «Proljetnim salonom» in «Svobodnimi». Vsega tega je kriva razcepljenost na toliko skupin, od katerih vsaka je imela lastno razsodišče. Nasprotno pa tvorijo Hrvatje sklenjeno falango zase in v tej pride vsak umetnik do pravega učinka.

Gotovo najlepša in najmikavnejša je med drugimi lastnost umetnosti, da se neprestano menjava in izpreminja. Ravno v tem pa tiči tudi dosti tragike za umetnika. Misli si, človek, umetnika, ki je rastel s svojo dobo v umetnosti, toliko in toliko mislil, trpel in delal za svojedobno umetniško hotenje, maniro modo in način — pa se vidi v svoji starosti naenkrat potisnjenega v ozadje od mladih «fantalinov», ki trobijo v povsem drug rog in smešijo njegovo delo kot anahronizem. Jedro naših slovenskih del na razstavi gotovo trpi vsled očitkov nesodobnosti, hudo je to za umetnike, kakor so Strnen, Vavpotič in drugi, toda ... zahteva časa, duh dobe ...

Hrvatski mladi so iz gori imenovanih vzrokov menda ves čas vzdržali zvezo z ostalo, zapadno in severno Evropo. Hrvatje kakor Srbi («Svobodni») so orientirani očividno zapadno, dočim ... in še posebno Bošnjaki — koliko imajo ti še pristno monakovskega à la Jugend! Kar neverjetno! — orientirani večinoma proti severu. Nobenega centrifugalnega, anarhistično razdivjanega ekspresionizma nisem več videl pri Hrvatih. Silne geste, jaka ekspanzivnost dinamike se je umaknila komaj naznačeni dinamiki še nestorjene kretnje. Svet je začutil, da imaš ob silni gesti vtis, da je vendar samo naslikana ali kamenita in da da neko zadušenje in zatiranje te ekspanzivnosti umetnini še več učinka. Ekspresionizem ni več namen, ampak sredstvo — sevda so tu še pustolovske izjeme — toda govorim le splošno. Trepše, Tartaglia, Gecan, Babić, barbarski Uzelac — ej, ti borci za enim silnim, absolutno slikarskim izrazom našega časa, ti bodo še dali kvalitet, kakršnikoli so še danes v svojem boju! Potem Studin, Turkalj, Rosandić. In pri «Svobodnih»! Harmonično ubrani, čutni Bijelić, pesnik-lirik Miličić, kipar Pallavicini — njihove umetnine so bile porojene za nas, za naš današnji okus, vse zunanje je tu postalo notranje, umetnine delujejo zopet posredno po čutih sugestivno na razum. Uveljavila se je zopet ubranost barvnih odnošajev in zaokrožena kompozicija, vse pa preveva silna, bujna barvenost, po kateri je zatežila naša doba po vseh dosedanjih samo linearnih eksperimentih. Naša Kralja sta ob vsem tem že silno nazadnjaška, silno literarna in silno abstraktna.

Prihodnjič opišem razstavo podrobneje.

Pogledi na sodobno Nemčijo

Ta pregledni sestavek smo dobili od poznavatelja razmer v današnji Nemčiji še pred najnovejšimi dogodki: umor Rathenaua in kar mu je sledilo. — Je pa danes še bolj zanimiv in aktualen, ker nam jasno oriše ozračje, ki je rodilo monarhistično-reakcijonarne atentate in nam nudi pojasnilo za marsikak pojav zadnjih dni. Zato smo uverjeni, da bomo čitateljem «Jutra» z njim ustregli.

Težko, kakor o vsaki državi, ki so ji posledice svetovne vojne pretresle dropovje in preustrojile notranji organizem, je danes pisati o Nemčiji; kajti Nemčija stoji sedaj pred svetom v tako subjektivni luči, da je o nji težko povedati točno, nepristransko sliko. Kdor hoče zato doumeti duh sodobne Nemčije (in ta je pri presoji edino merodajen činitelj), mora črpati neposredno iz življenja samega: vsako naslanjanje na indirektne vire je posredno in vsled tega lahko zmotno.

Prošlost in sedanjost

Sodobna Nemčija! Kdaj je prenehala stara Nemčija, odkdaj obstoja sodobna, nova? In, kaj nas upravičuje do ločitve med prošlim časom in sedanjim?

Na zunaj nam je mejnik med staro in novo Nemčijo prelom s hohenzollerskim monarhizmom, ki se je izvršil l. 1918. po premirju med nemško državo in silami Velike antante. Mera vojnega gorja se je takrat za nemški narod dopolnila; na raznih odsekih nemških bojnih črt je začelo grmeti in se lomiti na znotraj. Nemška zvestoba do monarhizma se je čez noč posušila; generali so izgubili oblast nad vojsko, nad moštvom, Hindenburg je prenehal biti porok za nadaljnje uspehe, cesar Viljem pa za končno zmago... Za nemški narod je nastopila ura treznosti; bili so to težki trenutki, saj so zahtevali od njega moralno in gmotno kapitulacijo. Kar je sledilo, je moralo priti: cesar je šel, prestolonaslednik za njim, stebri monarhije so se omajali. Za monarhijo je prišla republika. njej na čelo je stopil Ebert.

Gospodarji v novem domu

Položaj so obvladali socijalisti. Toda njih fronta ni bila enotna; tudi med novimi gospodarji položaja so se pojavile razlike. Tukaj desnica na vladi, na svojem cilju; za njo levica, radikalnejša, vehementnejša in zahtevajoča striktno izvršitev marksističnega programa. Za opozicijo krasna situacija, za vlado mučna stiska. In nad Nemčijo so se zbrali temni oblaki.

Delavske mase so se po zgledu ruskih sodrugov grupirale na levi. Česar niso mogli doseči njihovi maloštevilni zastopniki tam, kjer se je bila odločilna bitka za moč, to so skušali levo orijentirani socijalistični elementi izsiliti na ulici. Prišel je špartakizem, korenit nasprotnik in zagrizen sovražnik vsega, kar se mu je postavljalo po robu. Po ulicah je tekla kri, v državi je vladala anarhija. Masa je s svojimi instinkti hipno prevladala preudarni razum, zahtevala je socijalizacijo, razdelitev vsega, česar ni imela. Trpele so trgovine, tvornice, banke. Bes je šel skozi deželo, ceste so bile morišča in le po dolgotrajni, kolebajoči borbi se je vihra umirila; novi socijalizem se je ubil sam s svojim radikalizmom, na vladi so ostali starini, ki so iskali kompromisa z vsemi delavoljnimi elementi, imajočimi za cilj v prvem redu mir, ki omogoča napredek.

Kappov intermezzo

Nekaj časa je šlo tako dalje. Toda komunistična reakcija je v monarhističnih krogih izzvala prevrat. Našli so se ljudje stare političnе orijentacije, ki so smatrali za pravilno izvesti poskus, ako se da monarhija obnoviti. Monarhist Kapp je organiziral puč, proglasil je berlinsko vlado za neveljavno in uvedel diktaturo. Opasnost za republiko je bila velika. Vlada je morala pobegniti v veliki naglici, Kappove čete so jele dobivati dotok iz vseh tajnih kotanj potlačenega monarhizma. K sreči je bil intermezzo kratek. Udušili so ga delavski sloji s štrajki. Ti so imeli samo en namen: ohraniti republiko, in pred to idejo so se uklonili socijalisti vseh struj.

Šele po Kappovem ponesrečenem puču je za republikansko vlado nastopila doba čiščenja. Berlinu so se odkrile tajne niti, strežoče po življenju novi državni obliki, hrepeneče po obnovi starih wilhelmovskih časov. Pod ključ je bilo dejanih veliko število monarhističnih grešnikov in Kapp je hotel svoje dejanje opravičiti s tem, da se je končno sam stavil državnemu pravdništvu na razpolago. Sodbe več ni doživel; smrt ga je pokosila prej nego se je mogla proti njemu začeti razprava. Tako se je tudi nad tem škodljivcem Nemčije zgrnil plašč pozabe, katerega mistika bo še dolgo ostala proučevalcu povojne Nemčije vprašanje, ali je bilo odlaganje Kappovega procesa resnična potreba ali le spretna poteza berlinske republikanske vlade.

Versailles

Poleg skrbi za osiguranje položaja na znotraj je imela berlinska vlada po prevratu največje brige z mirovno pogodbo, ki jo je nemškim delegatom v Versaillesu predložil g. Clemenceau. V tej pogodbi so Francozi Nemce s tako silo pritisnili ob steno, da je hreščalo po celi Nemčiji z enakim truščem. Verzajlski mir je zbral vse politične ude nemškega naroda v eno celoto. Stara deviza «domovine» je zopet oživela in postala vsem Nemcem enakovredno geslo. Pod njim se je zbiral odpor proti inozemstvu, zlasti strupeno sovraštvo proti francoskemu narodu.

Pustimo pri strani vprašanje, ali je Nemčija zaslužila, da se ji naloži pokora v tako trdi obliki kot je to storil g. Clemenceau. Toda dejanja nemških armad v Belgiji, v Franciji, v Srbiji in drugod pričajo, da je bilo za nemško početje vendarle treba zahtevati zadoščenja. Nemci so med vojno pogazili vse norme mednarodnega prava, besneli so, kamor so prišli, neglede na usmiljenje in človečanstvo; zato je prav, da se je od njih zahtevala odškodnina vsaj za gmotno škodo, ki so jo prizadejali. Toda baš ta skupna fronta inozemstva, ki je zahtevala od Nemcev zadoščenja, je strnila ves nemški narod v eno vrsto. Pokazalo se je ob tej priložnosti, da nemški duh ni umrl, marveč da je le nekoliko otrpnil.

Klic na delo

Verzajski mir pa ni okrepil le narodnostnega čustvovanja Nemcev; njegove določbe so vplivale tudi na gospodarsko življenje nemškega naroda. Za delavca je nastopil čas nadurnega dela «za domovino»; kajti, se je glasilo, če antanta od Nemčije ne dobi, kar zahteva, postane sčasoma nemško ozemlje ogromna kolonija Francije in Anglije, in nemški delavec bo moral istotako kot nemški uradnik služiti tujemu gospodu.

Od vseh strani so se torej vpregli v jarem dela energije celokupnega nemškega naroda. Produkcija je zopet začela rasti, za nemški izvoz so nastopili dobri časi. Toda nemški denar je vsled terjatev in pritiska od strani Velike antante začela padati in pada še danes. To je dalo nov povod za poostritev nemškega sovraštva napram inozemstvu. Danes Nemci z redkimi izjemami zaničljivo gledajo na inozemce v vsakem oziru; trda pokora, ki jo je Velika Antanta naložila nemški državi, izvira po mišljenju nemškega naroda ne iz prestopkov med vojnim časom, temveč iz kapricijoznih zahtev «zmagovalcev». To je zelo značilno za opazovalca sedanjih nemških razmer; sapienti sat.

Alzacija-Lorena in Gornja Šlezija

Ničesar niso Nemci pri žrtvah mirovne pogodbe tako težko preboleli kot izgubo ozemelj, ki so jih zahtevali zase Francozi in Poljaki, prvi na zapadu, drugi na vzhodu. Vendar je bilo ob predaji alzaško-lorenskega ozemlja manj kričanja nego pozneje ob delitvi Gornje Šlezije. Seveda, ko se je odstopala Alzacija-Lorena so bile politične perspektive Nemčije drugačne kakor ob odločitvi ženevske Zveze narodov glede Gornje Šlezije. Pa vendar: Nemci niso pozabili na noben košček svojega ozemlja, temveč pridno tiskajo svoje zemljevide s starimi in novimi mejami obenem. Tudi tu je za poznavalca Nemčije neoporečno jasen memento za bodočnost.

Nemški duh in njegova oblika

Že iz doslej povedanega si lahko vsakdo stvori približno sliko nemškega duha.

Nemški duh je danes bistveno isti kakor pred vojno. Od leta 1914. se razlikuje le na zunaj; po svoji obliki: vrgel je od sebe navlako monarhizma, odel se je v republikanstvo, toda izpremenil se ni, kajti za kaj takega je potrebna vzgoja celih generacij, ne pa kratek vihar revolucije, špartakizma in monarhističnega pučizma.

Nemški duh ni živel do leta 1918. od tirad Viljema Hohenzollernskega, marveč od tradicijonalne vzgoje, ki ga še danes napaja in brani po starih običajih in šegah. Te pa se zrcalijo v enem samem znanem stavku: Deutschland, Deutschland über alles!

Z inozemstvom Nemci ne iščejo resnih in iskrenih stikov. Sodobna politika Nemčije je, pa najsi jo zastopa Fehrenbach ali Wirth, politika neiskrenosti in rokovnjaštva. Zveze z Nemčijo niso zveze za nemško politično, gospodarsko in moralično rehabilitacijo, pač pa zveze z zavratnimi namerami in cilji. Te vrste zveza je tudi nemško-ruska pogodba v Rapallu.

Treba je iti med nemški narod, ako se hoče čuti resnico o nemških sosedih. Čehoslovaki so Nemcem trn v peti in najraje bi jih raztrgali na dvoje. Avstrijci so Nemcem le zategadelj simpatični, ker ima Nemčija v doglednem času izglede, da priklopi avstrijsko ozemlje k sebi, s čimer dospe v sosedstvo z Madžari. Tako bo Nemcem tudi dana možnost pritiskanja na južno morje.

Militaristične tendence

Kakšen je sedanji nemški militarizem? Krivo bi sodil oni, ki bi na podlagi mirovne pogodbe, zahtevajoče od Nemčije popolno razoroženje, mislil, da je Nemčija res razorožena, da je nemškega militarizma konec. Nemški militarizem živi, cvete, se razvija dalje. Za njegov napredek skrbijo zlasti industrijskokapitalistični krogi, pred katerimi koraka z veliko samozavestjo g. Hugo Stinnes. Ta mož, ki obvlada s svojim kapitalom obstoj tisočev in tisočev delavcev, skuša s posredovanjem tiska vplivati tudi na politično mišljenje narodnostno enakega mu ljudstva. Ta mož, ki kot veleindustrijalec soodloča v mnogih gospodarskosocijalnih zadevah Nemčije, pošilja v eni sapi po svetu parnike z imeni Ludendorfa, Hindenburga in — Karla Legiena. Te vrste cinizem poganja sicer v vseh velekapitalističnih državah, a za Nemce je toliko bolj značilen, ker so politične tendence g. Stinnesa dobro znane.

Hindenburg se v Nemčiji še vedno časti, in ne le kot malik. Hindenburg je deus in persona. Pred kratkim je bil v Vzhodni Prusiji, in takrat so se vršile njegovemu militarizmu na čast velike manifestacije. Prvenstvo pri tem je imela visokošolska mladina.

Tako izgleda v resnici nemško duševno razoroženje.

Nemčija bodočnosti

Postavimo sedaj prognozo: Kaj se more izobliči iz sodobne Nemčije, demokratične republike po imenu? Vprašajmo se obenem, kaj more postati iz naroda in države, kjer tvori z ozirom na politiko celo kultura podrejeno vlogo?

Govori in piše se v svetu o nemškem redu. Toda nemški red je le sredstvo nemškega duha, in ta je, kot smo videli, nečist. Težko se bo Evropa spravila s tem duhom kakor se je težko izmiriti z onim, ki ti napol prijateljski gleda v lice, a pri tem goji zahrbtne namene.

Sledilo: kdo bo v Nemčiji stal na krmilu? Tudi na to vprašanje je odgovor težak. Industrija se trga za vlado prav tako kakor velebanke; v Bavarski so močni monarhisti, na Pruskem demokrati, v Saški komunisti. Toda pri vseh teh notranjih razlikah so si Nemci na zunaj edini. Tam zunaj pa stoji Francija na eni strani, a na drugi Poljska. Med obema živi, ne životari, kakor se često napačno čuje, Nemčija, in kuha revanžo za Alzacijo-Loreno, za Porenje, za industrijske dele Gornje Šlezije. Kdor vidi to perspektivo, sodi o prihodnjosti malo drugače nego nemški tisk.

•

V interesu Evrope je, da se zanaprej ne ustvarjajo predpogoji za nove konflikte v bodočnosti. V interesu Evrope je tudi, da njene države, Nemčija ne v zadnji vrsti, prenehajo z dosedanjo politično smerjo. Gospodarski položaj našega kontinenta zahteva konec dosedanje zavratnosti na vseh poljih življenja. Tudi Nemčija je poklicana, da pri tem sodeluje, toda ne s Stinnesovimi načrti, ne z monarhističnimi tendencami, ne s Hindenburgovim militarističnim fetišizmom, ampak s poštenim delom za posameznika in skupnost. Kajti samo v tem tiči spas skupnosti in poedincev.

Sokolstvo

Prihod Čehov v Ljubljano

Pod tem naslovom je priobčila 12. številka Zletskega Vestnika lep članek sestre Anuške Cigojeve, iz katerega posnemamo nekoliko važnejših misli. Najprej se spominja članek, kako lepo so bili sprejeti Jugoslovani ob priliki VII. vsesokolskega zleta v zlati Pragi, kako so jih povsod čakale in navdušeno pozdravljale številne deputacije, Sokoli, Sokolice in naraščaj ter ogromno občinstva, ki se ni utrudilo pozdravljati jih, dokler niso zasedli svojih stanovanj. S pravo brateko odkritosrčnostjo in ljubeznivostjo so ne samo Sokoli, temveč tudi ostalo češko občinstvo dajali vsakemu Jugoslovanu prednost povsod — na telovadišču, v koncertnih dvoranah, na električni železnici itd. Celo naraščaj je vedel, kaj pomenja napis na jugoslovanski trobojnici «Ljubljana-Zagreb-Beograd» itd.

Članek nadaljuje: «Mnogokrat mi je ob tej priliki prišlo na misel, kako bomo sprejemali mi svoje severne brate in kako jih bomo pozdravili v svoji domovini. Čutila sem, da v tem oziru potrebujemo še mnogo šole, če nam je na tem, da zadostimo ugledu svojega Sokolstva in pokažemo tiste simpatije, ki smo jih dolžni bratskemu češkemu narodu kot ustanovitelju prelepe sokolske ideje. — Dolžnost nas vseh, posebno pa vodnikov posameznih oddelkov je, da že danes opozorijo svoje članstvo in naraščaj, kako se mora vesti napram gostom in sprejemati Čehe, da jim vsaj deloma vrnemo to, kar so nam dali oni na vseh dosedanjih vsesokolskih zletih.»

Pisateljica ima prav; pritrdil ji bo vsak, kdor je bil kedaj v Pragi. Pripomnili bi samo, da to, kar ona piše, ne velja samo za Prago, temveč tudi za druga slovanska, posebno jugoslovanska mesta. Star slovanski pregovor pravi: «Gost v hišo, Bog v hišo!» Ne pozabimo, da pridejo k nam ne samo gostje, temveč ob enem tudi naši ljubi bratje in sestre. Storimo vse, vsak po svojih močeh, da jim bodo ostali ljubljanski sokolski dnevi v tako lepem spominu, kakor so ostali nam nepozabni praški dnevi in dnevi po drugih slovanskih mestih. Naj ne bo nikogar med našimi brati in sestrami iz drugih krajev, ki bi odšel iz Ljubljane z nezadovoljnostjo ali celo s kako trpko mislijo!

Zlet ljubljanskih župa

Dne 16. julija t. l. se vrši v Ljubljani na zletnem telovadišču za I. jugoslovenski vsesokolski zlet zlet ljubljanskih in sosednjih župa. Udeležba na zletu je obvezna za vse člane in članice obeh ljubljanskih župa, ki se hočejo udeležiti vsesokolskega zleta bodisi kot telovadci ali telovadke, bodisi v izprevodu; obvezen je pa tudi za vse načelnike in načelnice župa, včlanjenih v Jugoslovenskem Sokolskem Savezu. Po možnosti naj se udeležijo pokrajinskega zleta tudi društveni načelniki in načelnice ter prednjaki in telovadci (telovadke) iz bližnjih župa. Zleta se udeleži tudi vojaštvo ljubljanske garnizije.

S pokrajinskim zletom v zvezi je tekma članov in članic obeh ljubljanskih župa. Tekma se prične 16. julija ob 6. zjutraj na zletnem telovadišču. Ob tej uri morajo biti tekmovalci in tekmovalke uvrščeni na zbirališču poleg oblačilnice. Oblačilnica bo odprta ob 5. uri zjutraj.

Izkušnje članov in članic se prično ob 10. uri dopoldne; vodi jih savezni načelnik.

Pohod na telovadišče. Vse članstvo koraka popoldne skupno na telovadišče. Skupni pohod velja kot izprevod in je obvezen za vse člane ljubljanskih župa v kroju, ki se nameravajo udeležiti vsesokolskega zleta. Pohoda se udeležijo tudi vsi udeležniki ostalih župa, ki pridejo v kroju, v moški ali ženski telovadni obleki, ter vojaštvo. Članstvo župe Ljubljana se zbira točno ob ¾15 pred Narodnim domom: istotam tudi članstvo izvenljubljanskih župa. Članstvo župe I. se zbira v istem času na telovadišču «Tabor». Točno ob 15. odkorakata obe župi pred magistrat, kamor dospe istočasno tudi vojaštvo. Izprevod se vrši od mestnega magistrata ob pol 16. proti telovadišču.

Javna telovadba se vrši ob 17. uri. Izvajale se bodo proste vaje članov, proste vaje članic, vaje vojaštva s puškami, vzorne vaje članov in članic na orodju in posebne točke.

Železniške legitimacije za zlet dne 16. julija so veljavne običajne, kakor jih uporabljamo za župne in društvene zlete. Te železniške legitimacije upravičujejo

Moja jugoslovenska matura

Točno pred 30 leti sem maturiral v Mariboru. Bila je to nemška matura; slovenska le, kolikor nas je večina maturantov bila slovenskega pokolenja. Po maturi sva s Korošcem potovala v Ljubljano, na Bled, na Koroško..., neznanca v neznanih krajih.

Letos sem zopet maturiral; to pot sem maturiral v Osijeku v ravni Slavoniji, in sicer — času primerno — na realni gimnaziji in trgovski akademiji. Pokrajinska uprava zagrebška me je poslala kot poverjenika tja. In bilo mi je sladko pri duši: da morem vršiti dolžnost v mestu, ki sem ob svoji «slovenski» maturi pred 30 leti komaj vedel zanj, pred mladino, ki stopa pred vprašanje jugoslovenske zrelosti; bilo mi je sladko pri duši, da se mi pojem domovine realno širi...

Slovenskim megalomanom, ki mislijo, da je znanje samo na Slovenskem mogoče, pa pravim kratko in istinito: mladi Hrvati in Srbi so svojo stvar znali...

V zgodovini si!

Kandidat je razlagal naše narodno ujedinjenje l. 1918. ter imenoval dr. Korošca.

Ilešič konstatira, da je Korošec v zgodovini.

Korošec in Ilešič se dobro poznata. Na istih tratah sta pred skoro 40 leti v deških borbah za cerkvijo sv. Jurija ob Ščavnici «solnce dol metala». iste pogače sta jedla, v isto šolo hodila in v isti cerkvi ministrirala. Še maturirala sta v Mariboru skupaj, potem pa so se njuna pota redko našla.

Ko se je Korošec l. 1918. vrnil iz Ženeve in odhajal prvič v Beograd, ga je Ilešič na ljubljanskem kolodvoru za slovo pozdravil z besedo: «Le čim bolj centralistično!», kar mu je pomenilo toliko kakor: Le edinstvo! Pozneje se je lepim besedam podtaknila lažna vsebina.

Osiješki maturant je Korošca del v zgodovino. Ilešič se nadeja, da to ni — omen. Korošec ipak menda noče biti še samo v zgodovini?

V malih znakih spoznaš včasih vso dušo.

Pulijo si lase drug drugemu, češ, ne bom radi tebe pisal ekavski! Neki bivši poverjenik za prosveto je v Zagrebu zaukazal, da se mora službeno pisati le ijekavski... Današnji demokratski režim je ukinil te pravopisne verige, prepuščajoč življenju, da reši vprašanje po svoji sili...

Večina Hrvatov se je doslej ogrevala za ijekavščino, a Beograd piše ekavski. Evo, prilika za boj! Tu ekavski Srb, tam ijekavski Hrvat!

Neki omladinci, maturanti so pa stvar rešili malo drugače: Srbi so pisali ijekavski, Hrvati pa ekavski, torej baš obratno, kakor bi pričakovali zastopniki pravopisne politike.

Vprašanja s tem niso rešili niti ga hoteli reševati, a eno so pokazali: pokazali so bratu drugega imena ves respekt in ljubezen...

Bili so jugoslovenski maturanti.

Ginjena slovanska duša.

Bujno je pialo slavonsko polje; ali je bilo žito višje ali trava na travniku, nisi mogel reči; rob široki zeleni plahti je tvoril črn gozd. Djakovo je še daleč za nami, komaj se še vidita stolpa Strossmayerjeve katedrale. Na zapad pada solnce.

Z menoj se na vozu proti Osijeku vozi mlad profesor. Umetnost mu je v krvi; podžiga mu jo sok vina z Broda. Zasijalo mu je solnce v srce in mu ga raztopilo. «Oh, ravnica slavonska, oh polje slovansko, o njiva slovenska... Lepo je, lepo je in vse je slovensko, vse slovensko...» govori sam sebi in si z robcem zakrije oči. In debele solze mu priteko izpod belega robca. «Vse to je naše, slovensko..., lepo, lepo,» ihti in ihti, «vse to bomo kralju dali, našemu kralju...»

Še nikdar nisem videl nobenega človeka tako ginjenega v mešanih čustvih lepote, našega narodnega ujedinjenja in človeške mehkobe... Še nikdar nisem videl tako slovanskega razpoloženja, kakor je bila neverjetno mehka ginjenost mojega slavonskega prijatelja!

Pred 30 leti sem maturiral v Slomškovem mestu **slovensko-nemško maturo**; prestal sem jo.

Sedaj sem maturiral v Strossmayerjevem mestu **maturo jugoslovensko**. Zdi se mi, da sem prestal tudi njo.

Dr. Fr. L.

Dežela tisočih jezer

Tako pravijo daljni severni deželi, ki je pri nas znana le toliko, kolikor pove o nji navadni šolski zemljepis. To je malo, veliko premalo, da bi vsaj nekoliko poznali mlado kulturno državo, ki leži v bližini severnega Ledenega morja. Spada v vrsto malih, tihih državic, ki se vrste ob modrem Vzhodnem morju tja do skrivnostnih pokrajin polarne zime. Danska, Švedska, Norveška, baltiške države, Finska. Najoddaljenejša se nam zdi Finska, «dežela tisočih jezer». Danes preživlja Finska epoho svoega prerojenja. Dolgo časa je bila podložena carski Rusiji. Po veliki revoluciji se je oprostila vseh vezi z Rusijo, dasi leži Petrograd v bližini finske meje. (V mirnih časih so Petrograjščani prirejali izlete na Finsko.) Oglejmo si nekoliko to neznano deželo, poln» jezer in zelenih, močvirnatih step, pa tudi vseskozi evropsko, kulturno.

Finci so potomci starega finskega naroda, ki je v času preseljevanja narodov vdrl v Evropo. Del tega naroda, ki se je odlikoval po svojih sirovih običajih, je dospel daleč v notranjost Evrope in postal velikega pomena za slovansko zgodovino. To so naši sosedje Madžari. Drugi del se je ustavil ob obalah Vzhodnega morja. Tekom stoletij se je decimiral v korist skandinavskim narodom in Slovanom. Čistih Fincev je danes dva milijona 900 tisoč v finski državi in 433 tisoč drugod. Današnja Finska obsega 377.426 kvadratnih kilometrov, šteje pa le 3,346.853 prebivalcev. Naseljena je tedaj zelo slabo: komaj 9.9 prebivalcev na kvadratni kilometer. Celih 42.286 kvadratnih kilometrov zavzemajo vode, finska jezera.

Finci so že zgodaj stopili v stike s skandinavskimi narodi in z Rusi. V 13. stoletju je papež Inocent III. poslal na Finsko škofa Joma, da bi energičneje podprl razširjenje katoliške vere, za katero so Finci kazali premalo zanimanja. A Joma je moral zbežati; spodil ga je pravoslavni knez Aleksander Nevski. Od tega časa se začenja med Švedi in Rusi historična borba za Finsko. Zmagali so Švedi. Rusi (novgorodska kneževina) so dobili Karelijo, prava Finska je pripadla Švedski. Švedi so bili precej naklonjeni finskim težnjam in so jim dali mnogo svoboščin. Pod švedskim vplivom se je začelo že zgodaj kulturno delo med Finci. Važnega pomena je bila reformacija, ki je prinesla Fincem prve v narodnem jeziku pisane knjige: biblijo in zbirko zakonov. V poznejšem času pa se je pokazala supremacija kulturnejšega naroda nad manj kulturnim. Švedi niso delali posebnega nasilja kakor pri nas Nemci, kljub temu pa je švedski jezik prodiral vse globlje med finski narod. Višji sloji, ki so do začetka 18. stoletja uporabljali v zasebnem življenju finski jezik, so tekom istega stoletja sprejeli švedščino. Ta proces je posebno pospešila velika severna vojna med Rusijo in Švedsko, ko je mnogo finskih veljakov pobegnilo na Švedsko in se navzelo švedskega duha. Zanimivo je, da so kljub temu ohranili finsko politično zavest. Preporod se je začel nekako ob istem času kakor pri nas. V krogih finskega izobraženstva je bilo zmeraj nekoliko «finofilov», tudi če

do polovične vožnje na vseh železnicah. Društva, ki jih nimajo v zalogi, naj jih nemudoma naročijo v Savezni pisarni. Vsaka legitimacija stane 10 para. Na izhodni postaji kupijo člani cel vozni listek, ki ima veljavo tudi za povratek iz Ljubljane. Železniške legitimacije je treba pustiti žigosati na izhodni postaji pri blagajni in pred odhodom iz Ljubljane v zletni pisarni od zletnega odbora.

Bratska društva se opozarjajo, da ta dan ne prirejajo svojih prireditev, da bo članstvu omogočena čim večja udeležba na pokrajinskem zletu, ki bo nekaka predskušnja za vsesokolski zlet.

Tekma naraščaja župe Ljubljana I.

V nedeljo, dne 9. t. m., dopoldne se je vršila na trgu Tabor tekma moškega in ženskega naraščaja župe Ljubljana I, ki je nad pričakovanje dobro uspela, dasi bi bilo želeti večje udeležbe. Ta pa ni bila mogoča, ker je več društev v župi, ki naraščaja iz različnih vzrokov sploh nimajo. Vzroki so: pomanjkanje primernih telovadnih prostorov, pomanjkanje vaditeljev in vaditeljic, pa tudi pomanjkanje smisla in dobre volje za vzgajanje mladine, kar povemo popolnoma odkrito, poudarjajoč iznova in iznova neizmerno važnost naraščaja, ki je predpogoj našega razmaha in edino upanje na boljšo bodočnost. Tako lahko rečemo: premalo je bilo, toda to, kar je bilo, je bilo res dobro; vse priznanje bratom prednjakom in sestram prednjačicam, ki so jih vzgojili.

Tekmovalo je:

moškega naraščaja dvoje vrst v višjem (Ljubljana I, Ljubljana II) in pet vrst v nižjem oddelku (Ljubljana I, dve vrsti; Ljubljana II, Kamnik, Litija-Šmartno). V višjem oddelku je dobil 50 točk, to je 100 %, Lado Bukovnik (Ljubljana II), najslabši pa 86 %; prva je bila vrsta Ljubljana II z 299 točkami, druga Ljubljana I z 289 točkami. Obe vrsti imata preko 90 % dosegljivih točk. V nižjem oddelku je bila prva vrsta Ljubljana II z 292 točkami (91·85 %), druga Ljubljana I z 288 točkami (90 %) in tretja Ljubljani I a z 287 točkami (89·68 %). Najslabša vrsta je dosegla 73·5 %. Vse točke so dosegli: Ernest Juntes (Ljubljana II), Franc Novak, Viljem Hoge, Franc Jančar (Ljubljana I).

Ženskega naraščaja je tekmovalo 11 vrst in 16 posameznic (Ljubljana I pet vrst, Ljubljana II dve vrsti, Ribnica dve vrsti, Litija in Kamnik po eno vrsto). Prvi sta bili vrsti Ljubljana I a in Ljubljana I b z 246 točkami (98·4 %), druga Ljubljana I c z 240 (96 %), tretja Ljubljana I č z 219 (87·6 %). Najslabša vrsta je dosegla 180 točk (72 %). Vse točke (40) so dosegle: Milica Rupolj, Frida Canar, Frida Štrajher, Finca Štrajhar, Mihela Sušnik (Ljubljana I) in Fatur, Čubej (Ljubljana II).

Mladi telovadci in mlade telovadke so dokazali s svojim točnim nastopanjem najboljši materijal. Naj ostanejo Sokolu zvesti, vestno in marljivo naj mu služijo, narodu in sebi v korist!

Razvitje sokolskih praporov v Metliki

Dne 8. julija zvečer je priredilo metliško sokolsko društvo mirozov po mestu s podoknicami pri kumici dr. Širkovi in starosti br. Daku Makarju. Vse mesto je bilo razsvetljeno in skoro vse hiše v zastavah. Drugi dan so začeli prihajati gostje od vseh strani. Po prihodu vseh vlakov se je izvršilo na posojilniškem trgu slovesno razvitje praporov na okusno okrašenem odru. Najprej je pozdravil goste župan Flajšman. Za njim je govoril starosta metliškega Sokola br. Dako Makar. Nato je ponosno zaplapolal prvi krasni prapor članstva nad tisočglavo množico. Kumica g. dr Širkova je pripela tri krasno vezene trakove na prapor v imenu Metličank. Nato je v krasnem nagovoru izročil v imenu Belokranjskega učiteljskega društva naraščaju lično izvezen prapor nadučitelj g. K. Barle. Kumica g. Dolfka Bavdek pa je pripela trobojnico s primernim nagovorom. Ob sviranju himne so se praporji poklonili drug drugemu. Nato je nastopil podstarosta starešinstva S. Z. U. E. Gangl, ki je v krasnem govoru povzdignil svečanost petnajstletnice Sokola in razvitja praporov. Viharno odobravanje je sledilo njegovim izvajanjem.

Slavnosti so se udeležila vsa v novomeški župi včlanjena sokolska društva. Najčastneje je bil zastopan Karlovac, od koder je prišlo čez 300 gostov. Karlovčani so s tem pokazali, da še vedno obstoji ona bratska vez, ki je spajala v prijateljstvu oba kraja v najhujših časih. Posebno navdušeno smo pa pozdravili oddelek naše narodne vojske, ki je prvič nastopila v Beli Krajini. Bili so to vojaki 37. pešpolka iz Karlovca. Popoldne se je vršila v mestnem logu javna telovadba. Nastopili so člani, članice in naraščaj. Splošno pozornost so vzbujali telovadci in sestre iz Karlovca s svojimi posebnimi vajami. Na koncu je nastopila vojska s krasnimi simboličnimi vajami «Za osiobodjenje». Vaje so bile izvajane s tako točnostjo, resnostjo in umevanjem, da so naredile najglobiji vtis. Ko so se zrušili po končani borbi junaki na kup in jih je genij blagoslovil z državno trobojnico, se je zasolzilo marsikatero oko. Vojake je vodil prednjak karlovačkega Sokola br. Žlava. Na telovadišču je čestital društvu župni starosta br. dr. Vašič iz Novega mesta. Večerni vlaki so zopet odpeljali goste, katerim ostane ta lepi sokolski dan gotovo v spominu. Pohvalno moramo omeniti mokronoški naraščaj, ki ga je pripeljal br. Vencajz, čez 30 vzlic skrajno slabi železniški zvezi.

Metliški Sokol je eno najagilnejših društev, ki ima izborne telovadce in se vsestransko dobro razvija. Želimo mu najlepših uspehov i v bodoče. Zdravo!

Račić.

Predprodaja vstopnic za vsesokolski zlet

Od pondeljka 10. t. m. naprej se dobivajo vstopnice za vse javne telovadbe in predzletne dneve v Savezni pisarni v Narodnem domu od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne. Cene za lože (s šestimi sedeži), sedeže in stojišča so sledeče:

Prvi predzletni dan 23. julija.
Naraščajev dan.

Glavna tribuna:

		po Din Din
66	lož, vsaka s 6 sedeži	600.—
624	sedežev predelek III	50.—
288	tribunskih stojišč predel. III	10.—
792	sedežev I.—VI. vrste predelek II in IV	30.—
1056	sedežev VII.—XIV. vrste predelek II in IV	25.—
840	sedežev I.—VI. vrste predelek I in V	25.—
1120	sedežev VII.—XIV. vrste predelek I in V	20.—
1632	tribunskih stojišč	5.—
8400	stojišč pred tribuno	3.—

Severna tribuna:

822	sedežev I.—III. vrste	15.—
1096	sedežev IV.—VII. vrste	12.—
2192	sedežev VIII.—XV. vrste	10.—
1644	tribunskih stojišč	3.—

Južna tribuna:

822	sedežev I.—III. vrste	15.—
1096	sedežev IV.—VII. vrste	12.—
2192	sedežev VIII.—XV. vrste	10.—
1644	tribunskih stojišč	3.—

Članska tribuna:

7620	stojišč pred člansko tribuno	3.—

• •

Drugi predzletni dan 6. avgusta.
Dan vojaštva in dijaštva.
Cene iste kot za prvi predzletni dan.

• •

Mednarodna telovadna tekma in tekma članic 11. avgusta.

Glavna tribuna:

		po Din Din
66	lož vsaka s 6 sedeži	600.—
624	sedežev predelek III	75.—
288	tribunskih stojišč predel. III	10.—
792	sedežev I.—VI. vrste predelek II in IV	40.—
1056	sedežev VII.—XIV. vrste predelek II in IV	30.—
840	sedežev I.—VI. vrste predelek I in V	30.—
1120	sedežev VII.—XIV. vrste predelek I in V.	25.—
1632	tribunskih stojišč	8.—
8400	stojišč pred tribuno	4.—

Severna tribuna:

822	sedežev I.—III. vrste	20.—
1096	sedežev IV.—VII. vrste	15.—
2192	sedežev VIII.—XV. vrste	12.—
1644	tribunskih stojišč	4.—

Južna tribuna:

822	sedežev I.—III. vrste	20.—
1096	sedežev IV.—VII. vrste	15.—
2192	sedežev VIII.—XV. vrste	12.—
1644	tribunskih stojišč	4.—

Članska tribuna:

7620	stojišč pred člansko tribuno	4.—

• •

Nadaljevanje mednarodne telovadne tekme in tekme članov 12. avgusta.
Cene iste kot za prvi medzletni dan.

• •

I. javna telovadba 13. avgusta.

Glavna tribuna:

		po Din Din
66	lož, vsaka s 6 sedeži	900.—
624	sedežev predelek III	100.—
288	tribunskih stojišč predel. III	20.—
792	sedežev I.—VI. vrste predelek II in IV	60.—
1056	sedežev VII.—XIV. vrste predelek II in IV	50.—
840	sedežev I.—VI. vrste predelek I in V	50.—
1120	sedežev VII.—XIV. vrste predelek I in V	40.—
1632	tribunskih stojišč	10.—
8400	stojišč pred tribuno	5.—

Severna tribuna:

822	sedežev I.—III. vrste	30.—
1096	sedežev IV.—VII. vrste	25.—
2192	sedežev VIII.—XV. vrste	20.—
1644	tribunskih stojišč	5.—

Južna tribuna:

822	sedežev I.—III. vrste	30.—
1096	sedežev IV.—VII. vrste	25.—
2192	sedežev VIII.—XV. vrste	20.—
1644	tribunskih stojišč	5.—

Članska tribuna:

7620	stojišč pred člansko tribuno	5.—

• •

Nastop vojaštva in naraščaja 15. avgusta.
Cene iste kot za prvi predzletni dan.

• •

II. javna telovadba 15. avgusta.
Cene iste kot za prvo javno telovadbo dne 13. avgusta.

Opozarjamo, da si naj občinstvo pravočasno preskrbi vstopnice v predprodaji, da se prepreči naval ob zletnih dneh.

Iz življenja in sveta

Nova raziskovanja o Mars

Meseca avgusta leta 1924. se planet Mars približa naši zemlji tako, kakor se ni zgodilo že nad 50 let. Astronomi se vsled tega pripravljajo za nova raziskavanja glede raznih problemov, ki so v zvezi z Marsom in ki še niso zadovoljivo razjasnjeni.

Za evropske observatorije pogoji opazovanja pač ne bodo ugodni; treba bo poiskati kraj južno od ekvatorja, kjer se bo videl Mars visoko na nebu. Bogat amerikanski amater-astronom Mac Afee je vsled tega sklenil, da pri tej priliki po možnosti razjasni še sporno vprašanje glede tako zvanih «kanalov» na Marsu. Podal se bo leta 1924. v Charanal v južnoameriški republiki Chile, kjer bo lahko opazoval planet v zenitu. Dal bo v to svrho na onem kraju zgraditi nov navpičen teleskop. Namesto zrcala ogromnega premera, katerega bi bilo zelo težko, ali pa celo nemogoče izvršiti, se bo pri tem teleskopu uporabila ploskev živega srebra, katero bo treba spraviti v hitro rotacijo. Tak instrument bo uporabljiv seveda le za opazovanje zvezd, ki prehajajo v zenitu.

Astronomi pričakujejo opazovanje s tem novim teleskopom, ki bo stal nad 200.000 dolarjev, z velikim zanimanjem. Mac Afeejeva opazovanja prinesejo morebiti rešitev problema dvojnih Marsovih kanalov, ki jih smatrajo nekateri za dokaz visokorazvite kulture prebivalcev na Marsu, drugi pa za optično prevaro, izvirajočo iz nepopolnosti naših instrumentov.

Vsakakor je Mars edini planet našega solnca, ki ima iste pogoje za prebivanje človeških bitij, kakor naša zemlja.

Napad na Hardena

Glavni provzročitelj atentata na Hardena je Albert Viljem Grenz iz Oldenburga, po poklicu trgovec z antisemitskimi spisi. Grenz je vodja in organizator nemškonacionalnega gibanja v Ostfrieslandu in predsednik nemškega «Treubunda», ki menda propagira seksualno zvestobo, ker je policija pri Grenzu našla množico fotografij nagih članic društva. Poleg tega se je pri preiskavi našla lista vseh oldenburških židov in seznam nemškonacionalnih pristašev, ki so bili pozvani k aktivnemu sodelovanju.

Grenz je navedel pri policiji, da je v začetku marca prejel pismo iz München-a, pisano s strojem, s sledečo vsebino: «Poznamo vas kot vnetega narodnega borca in zato vas prosimo, da najdete dva mlada podjetna moža, ki bi bila pripravljena storiti vse za domovino.» Namesto podpisa je bila s svinčnikom narisana peteroroglata zvezda. Grenz se je nato obrnil na svoja prijatelja Reinhardta in Ankermanna, ki sta bila takoj pripravljena. Na označeni poste restante naslov je javil imeni in prosil za nadaljnje ukrepe. Dobil je odgovor, zopet signiran z zvezdo, s pozivom, da naj odpotuje v Frankfurt ob M. In tam dvigne na pošti pismo. V pismu je stalo: «Gre za osebo, imenovano na priloženem listku. Prilagamo tudi vsoto za potne stroške. Zapišežite oba tovariša! Po dovršenem poslu prejmete večjo vsoto.» Priloženih je bilo 25.000 Mark, na listku pa je stalo ime: «Maksimilian Harden» in navodilo: «Ne pošiljajte brzojavov, ne govorite, poslužujte se avtomobilov, po izvršitvi se razležite!»

Grenz se je vrnil v Oldenburg, poučil tovariša in jima razdelil denar, nakar sta se takoj odpeljala v Berlin. Tam sta se vdala orgijam in ko ju je Grenz brzojavno opozoril prisege, sta mu odgovorila, da bo posel navzlic neugodni konjukturi v kratkem dovršen. Ree je napad na Hardena sledil po par dneh.

NESREČE ŠPANSKIH TOREADORJEV.

V letošnjem letu se v znanih španskih borbah z biki množijo smrtni slučaji toreadorjev. V poslednjih dveh mesecih so bili trije slučaji smrti.

Prve dni maja je bik umoril v Madridu mladega, dvajsetletnega toreadorja Manuela Granero, ki je obetal postati slaven bikoborbec. Borba je bila že skoro dovršena, Granero je še z «muletom», rdečim ogrinjalom, v roki dražil bika, da bi ga nato prebodel z mečem; naenkrat ga razjarjeni bik z močnim sunkom zruši na tla in parkrat prebodi z rogovi. Mladi torero je takoj izdihnil.

Nekoliko dni po njegovi smrti je bil drugi slavni toreador, Valerito, težko ranjen v Sevilji. A pred kratkim je v bolnici v Nimu umrl José Belza de Belcita vsled sunka z rogovi v prsi.

Borba z biki je vselej veljala za zelo opasno, toda taki nesrečni slučaji so bili včasih bolj redki. Ti nesrečni slučaji so presenetili vso Španijo. Neki poslanec je vložil interpelacijo na ministrski svet, da se za vedno prepoveje borbe z biki. Toda narod je tako zaverovan v te borbe, da jih najbrž še dolga leta ne bo mogoče preprečiti.

ŽENSKE PRAVICE V NEMČIJI.

V nemškem državnem zboru je bil sprejet zakonski predlog, ki določa, da imajo ženske tudi v pravosodni stroki pravico do službe. Postanejo torej lahko sodniki, trgovinski sodniki in sodnijski pisarji. V uradniški zakon pa je bila sprejeta tudi določba, da se državnih nastavljenk ne kliče na odgovornost, če postanejo nezakonske matere.

ZNATNO NAZADOVANJE PORODOV.

Velikega pomena tako za nas, kakor tudi za vsak drug narod je padanje porodov. Porodi so ravno ono važno merilo, po katerem se presoja dobrobit in napredek vsakega naroda. Tudi naša država spada žal med one, ki se odlikujejo po močnem nazadovanju porodov. V tem pogledu prednjačijo Belgija, Anglija, Madžarska, Italija in Francija, tako da stoji naša država na šestem mestu. V Franciji je bilo leta 1908. dva milijona zakonskih parov brez otrok, kar znači, da se bo tam število prebivalstva zmanjšalo v kratki dobi za 3 milijone zakonskih dvojic s samo 1 otrokom. Število porodov je padalo posebno po mestih, in to vsled neplodnosti bodisi umetne, bodisi one, kateri je vzrok bolezen, a to večinoma venerična.

KOKAIN IN NJEGA ŽRTVE.

Zveza zdravnikov v Zedinjenih državah, katera ima nad 90.000 članov, je poslala vladi v Washingtonu spomenico, v kateri zahteva, naj vlada čim najbolj energično omeji izdajanje kokaina in drugih mamil. Zdravniki so dognali, da boli v Ameriki od kokainskega zastrupljenja nad dva milijona ljudi, od katerih jih več odstotkov kmalu umrje, večina pa začne hirati.

MOLITEV NA DUNAJSKIH ŠOLAH

Dunajski listi poročajo 11. t. m.: Na seji mestnega šolskega sveta se je sklenilo, da se more konfesionalna šolska molitev moliti le začetkom in koncem verouka. Ob pričetku in koncu dnevnega šolskega pouka se bo mesto molitve čital kak izrek ali pela kaka prikladna pesem.

---

so v javnosti dominirali «švedofili». Ko je Finska pripadla Rusiji in ji je bila zagotovljena neka vrsta samouprave, so finofili podvojili svoje delo in začeli prebujati srednje družabne sloje. Ognjišče nacionalno-kulturnega dela je bila švedska univerza v Abo, ki je imela finski seminar. Tu so delovali odlični voditelji Linzen, Bergbom, prof. Arvidson. V začetku niso imeli uspeha, saj so vsi opozarjali na to, da imajo Švedi bogato razvito književnost, da itak vsi izobraženci poznajo švedščino, ki je edini kulturni jezik Fincev. Najmočnejše sredstvo za prebujenje finske nacionalne zavesti so pa bile narodne pesmi. Tu si je stekel največ zaslug učitelj Lenrot, ki je pričet s takratnim romanticizmom l. 1827. začel zbirati sadove finske narodne duše. Tako je nastal veličastni narodni epos, ki je še dandanes ponos vsakega Finca: «Kalevala». Definitivna redakcija tega eposa, ki ga je nadarjeni Lenrot povezal v enotne cikluse, opilil in izpolnil, je bila zaključena l. 1849. Dojem je bil ogromen. «Kalevala», nekaka severna Ilijada, je hitreje in uspešneje širila finsko nacionalno zavest kakor vsaka druga agitacija. Pesmi so govorile srcu in to jih vsi razumeli. Spomnimo se, kako je narodna pesem ob istem času in iz istih vzrokov postala tudi v Srbiji najtrdnejša podlaga narodni kulturi in nacionalni književnosti! Finska «Kalevala» obsega 22.795 verzov in pripoveduje o junaških dneh finskega naroda, o njegovih herojih in voditeljih, izraža pa tudi melanholično lepoto finske pokrajine. V finskem seminarju na vseučilišču v Abo je profesor Kastren s svojo razlago «Kalevale» pridobil za finski nacionalizem skoraj vse svoje slušatelje. Generacija, ki je vzrasla v romantiki «Kalovale», je povzročila znaten preokret v finskem javnem življenju. Začela se je borba med prijatelji švedskega jezika in med nacionalnimi Finci. Ta borba ni bila lahka, ker se je neprestano vmešavala ruska vlada, ki je leta 1850. izdala odredbo, da je finski jezik dovoljen le za versko in kmečkogospodarsko literaturo. Tako se je razvil na Finskem jezikovni boj, ki zelo spominja na naše boje za enakopravnost slovenskega jezika v šolah in uradih. «Švedofili» so bili še vedno precej močni. Leta 1863. je finski deželni zbor sprejel sklep, da je oficielni jezik na Finskem švedščina, v zunanjem občevanju pa se lahko uporablja tudi finski jezik. Jezikovni boj je bil končan šele leta 1906., ko je finski deželni zbor izdal odlok, ki uvaja finščino kot glavni uradni in učni jezik. V mestih in večjih krajih, kjer se je prej šopirila švedščina, je zadnja desetletja zmagal finski jezik; isti proces kakor v slovenskih mestih in trgih.

V kulturnem oziru so Finci hitreje napredovali nego njihovi sorodniki Madžari, ki so imeli več in ugodnejših pogojev. Na Finskem obstoja danes prav neznaten odstotek analfabetov; imajo univerzo in celo vrsto višjih strokovnih šol. Srednješolska izobrazba je silno razširjena. Univerza ima štiri fakultete. Leta 1915. je štela 3186 slušateljev. V narodnem jeziku izhaja cela vrsta časopisov in knjig. V Helsingforsu in Abu deluje več znanstvenih društev, med njimi finsko znanstveno društvo, finska akademija itd. Po veri so Finci protestanti. Protestantizmu se imajo zahvaliti za svojo solidno, zdravo narodno kulturo, ki jih je postavila ob bok Dancem, Švedom, Norvežanom.

Iz politične zgodovine naj omenim boje za samoupravo Finske, ki se jih Finci vodili s carsko Rusijo. Ruski publicist V. Stankevič, katerega delo «Sudbi narodov Rossii» mi najbolj služi pri sestavljanju te razpravice, piše, da je bilo razmerje med Finsko in Rusijo že izza aneksije nejasno in dvomljivo. Ustavni položaj Finske je bil prava posebnost v ruski politični zgodovini in je povzročil mnogo preglavic ruskim državnikom in finskim politikom. Dasiravno je Finska bila zavojevana in carski manifest z dne 5. julija l. 1808. ne vsebuje nikakih določb o finski samoupravi, so vendar Finci uživali ves čas izjemno stališče, ki ga je priznal oficielno šele Aleksander III. Na Finskem je vodil upravo carski guverner, ki mu je stal ob strani deželni zbor. Uradništvo je bilo finsko. Dalje so imeli Finci posebne privilegije pri vojaški dolžnosti in pri plačevanju državnih davkov. V zadnjih desetletjih so se nasprotja precej poostrila. Iz Petrograda so začeli uvajati centralistične tendence in carski guvernerji so se vedno bolj vmešavali v finske deželne zadeve. Ruska vlada je izdala odredbo, da mora finski deželni zbor predložiti vsak sprejeti zakon v odobritev carju in državnemu svetu. Poostrile so se tudi vojaške dajatve in povišali davki. Nezadovoljstvo je prikipelo tako daleč, da so finski nacionalisti posegli po bombah. Leta 1904. je bil umorjen carski guverner Bobrikov. Borba med vlado in deželnim zborom so se nadaljevale tja noter do februarske revolucije leta 1917.

Na daljnji razvoj dogodkov so vplivale socialne razmere na Finskem. Ogromna večina zemlje je bila v posesti države, ki jo je oddajala v najem. Med zasebnimi posestniki je bilo največ veleposestnikov. Nepravilna razdelitev zemlje je ustvarjala vedno večje nezadovoljstvo v masah in tik pred rusko revolucijo so bili socialni demokrati najvplivnejša stranka na Finskem. Takoj po revoluciji je prevzel vlado deželni zbor in proglasil neodvisnost Finske. Socialni demokrati pa niso bili zadovoljni s prepotenco buržoaskih strank in so izstopili iz vlade. V revolučnem neredu, ki ni prizanesel niti Finski, se je dežela razcepila na dva dela; v južnem delu so zavladali socialni demokrati, ki so načeloma odklanjali vsak sporazum z ostalo Finsko. Po zmagi boljševikov v Petrogradu se je južna Finska izpremenila v sovjetsko republiko. Vnela se je borba med «rdečimi» in «belimi». Beli so segli po čudnem sredstvu: poklicali so Nemce na pomoč, v protiuslugo pa so sprejeli hesenskega princa Friderika Karla za finskega kralja. Nemške čete so s pomočjo domačih in švedskih dobrovoljcev zatrle rdečo revolucijo in izročile vlado prejšnjemu zboru. Ko so Nemci kapitulirali pred zapadnimi velesilami, so Finci na vljuden način odslovili hesenskega princa, ki ni niti utegnil zasesti prestola in so proglasili republiko. Za predsednika je bil izvoljen socialist Stalberg. (Medtem so se namreč socialni demokrati zopet ojačili, zastopajo pa zmernejšo taktiko.) Finska je sedaj ustavna parlamentarna republika s široko demokracijo in moderno zakonodajo.

Ko bo rešeno agrarno vprašanje, bo konsolidacija te mlade države dovršena. Nedvomno ima Finska vse pogoje za krasen gospodarski razvoj. Bogat je izvoz lesa in papirja ter živinorejskih izdelkov, zlasti masla. Uvaža se v Nemčijo, Anglijo in Rusijo. Strategični položaj Finske je naravnost vreden zavidanja.

Najvažnejši problem finskega naroda je še vedno nacionalno vprašanje. Borba s švedsko kulturo še vedno ni končana. Švedski jezik je na Finskem slejkoprej domač, dasiravno ni več gospodujoč. S švedskim jezikom pa se vzdržuje tudi švedska kultura in otežkoča vsestranski razvoj nacionalne kulture.

Lansko leto je imela Finska diplomatičen spor s Švedsko. Šlo je za usodo Alandskih otokov, ki geografično in gospodarsko spadajo k Finski, etnografično in po volji prebivalstva pa teže k Švedski. Odnošaji med obema državama so bili zelo napeti. Zveza narodov je na to razsodila, da Alandski otoki ostanejo Finski, ki nudi švedski manjšini vso svobodo kulturnega in gospodarskega razvoja. Neurejeno je tudi vprašanje Karelije, ki šteje okrog 150.000 Fincev in spada pod Rusijo. Finska se ne mara odpovedati tej pokrajini, nič manj odločno pa si prisvaja pravico do Karelije Rusija, sklicujoč se na svoje gospodarske interese glede na murmansko železnico.

B. R.

Gospodarska vprašanja

Razstava vin v Mariboru

Vinarski in sadjarski odsek slovenske kmetijske družbe v Mariboru, kot centru vinske trgovine za vina iz slov. Štajerske, povodom pokrajinske obrtne razstave od 8. do 17. septembra t. l. Namen te razstave je, nuditi vsem vinskim kupcem in trgovcem iz tu- in inozemstva priliko, da se seznanijo v najkrajšem času, na najenostavnejši in najcenejši način z vsemi vrstami vin, kar jih slov. Štajerska premore in da se informirajo o razpoložljivih množinah, krajih, kjer leže, cenah ter o kupčijskih razmerah sploh. To je prvi poskus ustvariti v Mariboru neko osredotočišče, kjer se zberejo vsako leto ob gotovem času vsi vinski interesenti v svrho informacije in sklepanje vinskih kupčij, iz katerega bi s časom lahko nastala prava vinska borza. Reklama za to prireditev se bo delala v čimvečji meri v tu- in inozemstvu potom časopisja in posebnih lepakov. Da bo uspeh čim popolnejši, je potrebno, da se vinski producenti za zadevo čim bolj zanimajo in razstave v čim večjem številu udeleže. Vsi ostali pa, ki se razstave iz katerega si bodi vzroka ne morejo udeležiti, so pa prijazno vabljeni, da naznanijo svoje vinske zaloge in njih cene, da se bodo mogli vinski kupci primerno informirati.

Določbe za udeležbe so sledeče:

1.) Razstave vinskih vzorcev se lahko udeleže vinski producenti, vinarske ali kletarske zadruge in vinski trgovci iz slov. Štajerske, toda vino se sme razstaviti le pod izvirnim imenom.

2.) Razstavijo se lahko vse vrste vina od navadnega namiznega do najboljšega buteljčnega, stari in novi letniki.

3.) Na vzorčni sejem, oziroma prostor pridejo vina samo v steklenicah, in sicer se mora poslati od vsake vrste vina po 50 sedemdesetinskih steklenic, skupaj s 50 steklenicami. Vina se pa lahko pošljejo v Maribor tudi v sodčkih in prevzame odsek, polnjenje.

4.) Za steklenice, zamaške, opremo steklenic in zaboje za pošiljanje skrbi odsek, ki nosi tudi stroške za transport po železnici.

5.) Vsa za razstavo namenjena vina se preizkusijo pred polnjenjem v steklenice po posebni, v to svrho sestavljeni komisiji, ki ima pravico, vina, ki ne odgovarjajo, izključiti od razstave.

6.) Za prijavo udeležnikov, prevzetje, preizkušnjo, polnjenje in odpremo vina se postavijo za posamezne vinarske okoliše posebne komisije, oziroma pripravljalni odbori, in sicer:

a) za vinarske okoliše Maribor, Slovenske gorice in Pohorje: odbor, sestoječ iz gg. Srečko Robič iz Limbuša, Franjo Rudl iz Kamnice, Josip Zabavnik iz Maribora, Alojz Zupanič iz Vajgna, Anton Lipovšek iz Šmarjete, Franjo Thaler iz Št. Ilja, Ivan Škerbinek iz Vertič, Andrej Žmavc iz Maribora, Anton Puklavec iz Maribora, Fr. Retzer, pos. in gost. iz Sv. Lenarta v Slov. gor., Al. Schicker, pos. in gost. iz Sv. Marjete ob P.; poslovodja: Vinarsko društvo za mariborski okraj v Mariboru;

b) za vinarske okoliše Ptuj, Haloze in Slovenske gorice: gg. Miha Brenčič iz Spuhle, Franjo Majcen iz Podlehnika, Fran Osterberger iz Ptuja, Josip Zupanc iz Ptuja, Franjo Čuček iz Ptuja, Jakob Belina iz Gruškovja; poslovodja: Vinarsko društvo za ptujski okraj v Ptuju;

c) za vinarske okoliše Ljutomer, Ormož, Gor. Radgono in Slov. gorice: gg. Fric Zemljič iz Ljutomera, Fran Stanjko iz Ljutomera, Robert Košar od Sv. Bolfenka, Clotar Bouvier ml. iz Gor. Radgone, Lovro Petovar iz Ivanjkovcev, Jakob Zemljič iz Radene; poslovodja: Vinarsko društvo za ormožki okraj v Ormožu;

d) za vinarski okoliš Celje-Šmarje: gg. Ivan Belle iz Št. Jurja ob j. ž., Fran Ferlinc in Fran Štamberger iz Šmarij pri Jelšah, Franjo Roblek iz Žalca, Andrej Rečnik in Mir. Majcen iz Celja; poslovodja: Vinarsko društvo za šmarski okraj v Šmarju pri Jelšah;

e) za bizeljski vinarski okoliš: gg. Fran Kene ml. v Globokem, Jos. Janežič ml. v Bizeljskem, Josip Pečnik iz Kapel, Fran Virant in M. Karner iz Brežic; Fran Virant, vinarski instruktor v Brežicah.

7.) Udeležbo (vrste in razpoložljive množine vina, provenijenco, letnik) je naznaniti takoj, najkasneje pa do konca julija 1922 ali podpisanemu odseku ali pa dotičnemu lokalnemu pripr. odboru.

8.) Na razstavo se sprejemajo razen vina še šampanjec, sadjevec, brezalkoholne in žgane pijače.

9.) Stroški razstave se bodo krili s prispevki kmetijske družbe, vlade ter drugih korporacij, kakor tudi z izkupičkom za prodane vzorce vina.

10.) Udeležnikom razstave se izplača za razstavljeno vino po kritju razstavljalnih stroškov preostali znesek, ki bo znašal z ozirom na lanske izkušnje v Ljubljani ter na predvidljive manjše prireditvene stroške v Mariboru vsaj 20 K za buteljko razstavljenega vina, to je 26.60 K za liter, ali današnjo povprečno vrednost vina.

11.) V svrho premiranja vinogradnikov ki razstavijo brezpogrešno vzgojena vina, je bila naprošena vlada za podaritev denarnih nagrad. Razen tega se bo razdelilo več častnih nagrad za posebno dobra namizna vina, kakor tudi za posebno znamenite kvalitete. — Vinarski in sadjarski odsek kmet. družbe za Slovenijo v Mariboru.

Izredni občni zbor kr. dv. spedicije „Orient", d. d. v Mariboru

Dne 10. julija se je vršil v družbenih prostorih v Mariboru izredni občni zbor kr. dvorne spedicije «Orient» d. d. Navzoče je pozdravil predsednik g. Janko Tavčar, industrijalec v Mariboru in podal besedo članu upravnega odbora in ravnatelju družbe g. Albertu Pečevniku. G. Pečevnik se je spomnil najprej pokojnega zaslužnega podpredsednika in člana upravnega odbora g. Antona Kolenca. Nato je podal v kratkem sliko družbinega razvoja. Na raznih trgovskih sestankih se je večkrat ventiliralo vprašanje lastne stanovske spedicije in carinskega posredništva in se je slednjič zaključilo, da se osnuje d. d. «Orient», ki je že danes v blagor, ponos in ugled našemu trgovstvu. Že pred ustanovnim občnim zborom je pristopila kot delničarka družbe v interesno skupnost «Cechoslavia», d. d., udruženje češkoslovaških spediterjev v Pragi. V «Cechoslaviji» je udruženih nad 130 češkoslovaških spediterjev. «Cechoslavia» ima v Češkoslovaški in izven mej, med drugim v Trstu, Berlinu, Hamburgu in Sofiji svoje podružnice.

Kot delničarka je pristopila nadalje v interesno skupnost dunajska spedicijska tvrdka August Dworschak, ki istotako kot «Cechoslavia» uživa preko mej ugled solidnega delovanja. Svoje podružnice ima na vseh važnejših izhodiščih Avstrije. Tvrdki «Orient» se je pridružila tudi «Praga», d. d. s sedežem v Brnu. «Praga», ki ima v različnih inozemskih trgovinskih centrih lastne podružnice, velja istotako kot solidna spedicijska tvrdka. Potem se je pridružila firma A. Welti-Furrer, A. G. v Zürichu, katere zastopnik je prišel osebno v Maribor, da sklene z «Orientom» interesno skupnost. Imenovana firma se je obvezala, delati izključno z «Orientom». Tvrdka A. Welti-Furrer je ena največjih spedicijskih tvrdk v Švici.

Tvrdka Hugo Minack, nasl. Stettin, ustanovljena 1898, se je tesno zvezala z «Orientom», s katerim izključno dela. Podružnice ima v Hamburgu, Bremenu, Königsbergu, Kopenhagenu, Rigi, Libau, Rewalu itd. Nahaja se v velikem severnem pristanišču, odkoder lahko brzo odpremlja vsakovrstne transporte preko morja.

V tesni zvezi je «Orient» nadalje s firmo Berthold Jakoby, Hamburg-Wiesbaden, ki je svetovno znana zaradi svojih prekomorskih transportov, potem z mednarodno sped. tvrdko Scegmüller & Cie., Strassbourg, ki velja v Franciji kot solidna in priljubljena tvrdka. Podružnice ima slednja v Anversi, Wissenbourgu, Lauterbourgu, St. Louisu, Bale in Zürichu. «Orient» ima še druge zveze širom Evrope ki pa še niso dovolj trdne.

Družba «Orient» je v kratkem času svojega obstoja storila vse, kar je bilo v njenih močeh. Ustanovile so se lastne podružnice v Ljubljani, Zagrebu, na Rakeku in Jesenicah ter ekspoziture v Beogradu, Bakru, Subotici, Sušaku, Osijeku in Splitu. Naša trgovina in industrija se je pričela v polni meri poprijemati domačega stanovskega podjetja. Tudi v Beogradu so uvideli važnost domačih podjetij. Zato so poverili tvrdki «Orient» dvorne transporte, ki so se vestno in solidno izvršili. Nadalje so uvideli potom konzularnih zastopnikov v inozemstvu, da hoče «Orient» resno povzdigniti domačo trgovino in industrijo, osobito pospeševati izvoz. To je napotilo ministrstvo, da je tvrdko «Orient» priporočalo v odlikovanje, nakar je Nj. Vel. kralj Aleksander podelil družbi naslov «Kraljeva dvorna spedicija». To je v Jugoslaviji prvo odlikovanje spedicijske firme.

Zveza lesnih industrijcev v Sloveniji je imenovala družbo «Orient» za oficielnega spediterja lesnih industrijcev. Družba poseduje lastno hišo in si je nabavila lastne tovorne avtomobile za prevažanje blaga, kar je cenejše, nego konji. Nadalje ima lastna skladišča, hleve, avtogaraže in remizo za vozove, kar daje garancijo, da ne zaostaja za inozemskimi firmami. Vočigled napredovanju in razširjenju podjetja sta se tudi Slavenska banka d. d. in Trgovska banka izrazili pripravljeni, skupno delovati pri družbi. Vplačana delniška glavnica družbe znaša 1 milijon dinarjev. Nepremični in premični inventar prezentira daleko večjo vrednost.

Iz prve polletne bilance je razvidno, da je celokupni promet znašal v prvem poslovnem polletju: Uvoz: 4,423.817 kg; izvoz 8,534.256 kg; prevoz v obsegu mesta 1,829.863 kg; carinsko posredovanje pri uvozu 3,866.629 kg; carinsko posredovanje pri izvozu 8,525.256 kg. Kakor je razvidno iz te bilance, je družba «Orient» imela ogromen promet v prvem polletju svojega delovanja. — Na podlagi izčrpnega poročila g. ravnatelja Pečevnika se je soglasno sklenilo povišanje delniške glavnice na 10 milijonov kron.

V imenu nadzorstvenega in upravnega sveta je izrekel nadzorstveni svetnik g. Alojz Križnič zaupanje ravnateljstvu in javno zahvalo celokupnemu uradništvu. Nadalje je navzoči vladni nadzornik g. okrajni glavar Lajnšič poudarjal v nagovoru razvoj domačih podjetij. Z veseljem je konstatiral, da le podjetje, ki je ustanovljeno na tako solidni podlagi, kakor «Orient», more računati na obstanek in daljnji razvoj.

Tržna poročila.

Novosadski produktni trg (dne 10. t. m.) Pšenica (Bačka) 1420 K, koruza stara 1195 K, moka št. 0 2180 K, fižol 1050 K, svinjska mast 104 K. Kupčija mrtva, tendenca padajoča.

Žitni trg v Budimpešti (dne 10. t. m.). Na budimpeštanski borzi žitne cene silno naraščajo. Zanimivo je, da je cena ovsu daleko presegla cene pšenici. Pšenica notira 4950 — 5100 Km, oves 5400 — 5600 Km, rž 3850 — 3950 Km, koruza 4300 — 4400 Km.

Živin. trg v Milanu (7. t. m.) Dogon: 229 volov (prodano 175), 192 krav (prodano 166), 97 bikov (prodano 86), 1287 telet (prodano 1267). Cene: voli I. 5.54 lire, II. 4.80 lire, III. 4.30 lire, krave I. 5.10, II. 4.40, III. 3 lire, biki I. 5 lir, teleta I. 8.60, II. 7, III. 5.40 lire.

Drobne vesti.

— **II. Ljubljanski veliki sejem 1922.** Ministrstvo pošte in telegrafa v Beogradu je dovolilo uporabo pisemskih reklamnih znamk, ki se smejo nalepljati na vse pisemske pošiljke v kraljevini SHS. Reklamne znamke Ljubljanskega velesejma so zelo lično izdelane. Da se jih morejo tukajšnje tvrdke posluževati tudi za dopise, namenjene v inozemstvo, so izdelane v več jezikih in sicer: slovensko, hrvatsko, srbsko (cirilica), francosko, češko in nemško. Vsa ona cenjena podjetja, ki se jih nameravajo posluževati, naj zahtevajo v uradu Ljubljanskega velesejma število in v katerem jeziku, da se jim dopošljejo brezplačno. — Trgovci in obrtniki, prijavite svojo udeležbo kot razstavljalci na Ljubljanskem velesejmu takoj, ker je samo še nekaj kvadr. metrov na razpolago. Opozarjamo, da se prepozno došle prijave vsled pomanjkanja prostora žal ne bodo mogle vec sprejemati. To velja posebno onim zamudnikom, ki so že lansko leto prišli s svojo prijavo zadnjih 14 dni pred otvoritvijo sejma, nadlegovali po več dni sejmski urad, kateri jim pa ni mogel dodeliti niti najmanjšega prostora več. Čas beži, kdor poprej pride, poprej melje in boljše melje.

— **Izvoz banatskega vina.** Ker so vinske cene v Banatu padle, so prosili vinski producenti iz Vršca za izvozne olajšave. Finančni minister jim je svojo pomoč obljubil, dočim se prometni minister brani, znižati železniško tarifo.

— **Zlata pariteta za plačanje carine v Avstriji** je določena za dobo od 10. do 17. julija na 4670 avstrijskih kron.

— **Ogromno naraščanje avstrijskega papirnatega denarja.** Po izkazu z dne 20. junija se je povišal obtok bankovcev v Avstriji za 80.7 na 549.9 milijarde avstrijskih kron.

ŠAH.

Naloga št. 35.

Simboličnі grand-capriccio v proslavo nekega turnirja. Sestavil Hahatič-Hitrl.

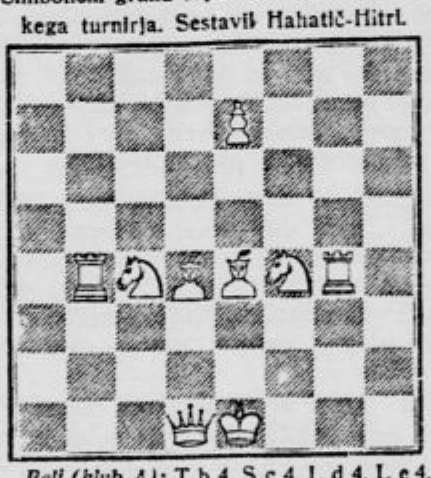

Beli (klub A): T b 4, S c 4, L d 4, L e 4, S f 4 in T g 4 so kombatanti, D d 1 in K e 1 predsedstvo, ki ne posega direktno v boj, kmet e 7 pa rezerva.

Črni (klub B): nevidni liki v številu 0 + x so kombatanti kluba B. Beli vleče in napravi v 3 potezah mat.

POPRAVEK. V diagramu *naloge št. 33* je na c 7 pomotoma zašel črni konj mesto belega. Pravilna oblika naloge je torej:

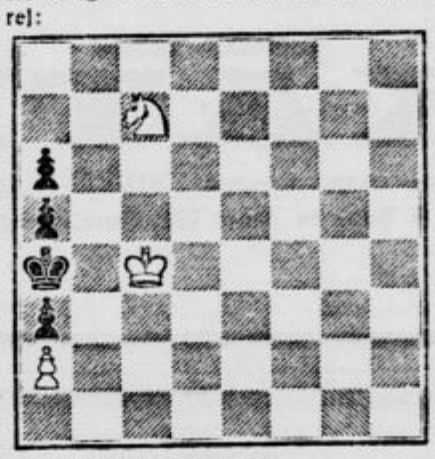

Beli: a 2, K c 4, S c 7.
Črni: a 3, a 5, a 6, K a 4.
Rešitev:
1.) S c 7 — b 5 a 6 × b 5 +
2.) K c 4 — c 3 b 5 — b 4 +
3.) K c 3 — c 4 b 4 — b 3
4.) a 2 × b 3, mat.

Eksportni mlin išče za takojšen vstop nemškohrvatskega dopisnika ali dopisnico.

Mlada moč ima prednost. Ponudbe naj se naslovijo: «Kurir» anončna pisarna Subotica. 2190

Mojster za izdelovanje mila.

z dobro prakso, ki je bil dosedaj zaposlen v boljših tvornicah se išče. Nastop takoj. Plača po dogovoru.

Pismene ponudbe z zahtevami kakor tudi oznako sposobnosti na naslov: P. Šulenta, tvornica sapuna i svijeća. Makarska, Dalmacija. 2185

Sprejmejo se 1998

trije prikrojevalci

izvežbani, prvovrstni, trezne moči. Ponudbe na pisarno: **Konfekcijska tovarna „Frande", Ljubljana, Emonska c. 8.** istotam se odda zanesljivim krojačem proti kavciji delo na dom. Spretni, zanesljivi in trezni delavci se sprejemejo v tovarno.

Mali oglasi

Stane je do 20 besedi Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanja, spremičnine do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Službe

Knjigovodja,
korespondent, za slovensko, srbohrvatsko italijansko, nemško, deloma francosko, agilen dovzeten za trgovskoobrtne zadeve, išče službe. Naslov v 2172 upravi «Jutra».

Otroško vzgojiteljico
pridno, vestno in pošteno, sprejme k dvema deklicam, 2 do 3 leta starima, boljša družina deželi. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Otroška vzgojiteljica». 2173

Dva usnjarska pomočnika
sprejme takoj usnjarna Mavro Neuman v Samoboru pri Zagrebu (Hrvatsko). 2186

Kupim

2180 **Kupi se**
hiša s trgovino ali malo gostilno v mestu. Istotako se kupi majhna vila. Najraje v Poljanskem predmestju ali pa na Škofovem. Pismene ponudbe ne upravo «Jutra».

Kupim malo posestvo
na deželi, gostilniško koncesijo eventualno tudi trgovino z inventarjem. Ponudbe naj se pošljejo na Antona Jeršiča, Mislinje. 2183

Prodam

Posestvo
2 orala zemlje, vrt, sadno drevje, trta do 900 l vina se proda v Pobrežju, Mihael Rutnik, Cesta na Brežje št. 67 2174 pri Mariboru.

Sveža teletina
se prodaja v Šolskem drevoredu kg à Din 10·— pri Franc Krašovec. 2176

Proda se
popolnoma opremljena mehanična delavnica v sredini mesta. Naslov pove uprava 2177 «Jutra».

Proda se
zlato vezana kmečka havba in «ušpetelj». Povpraša se v Stritarjevi ulici št. 9, I. zadnji trakt. 2189

Stanovanja

Stanovanje išče
po možnosti s hrano, šivilja-učenka za meseca julij in avgust. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Šivilja». 2178

Stanovanje
se zamenja v Ljubljani (2 sobi, kuhinja, kleti in drvarnica) z enakim ali s 3 sobami. Naslov pove uprava «Jutra». 2191

Eno ali dve sobi s 4 posteljami
išče privatni uradnik v Ljubljani za sebe in za svoje tri otroke dijake za prihodnje šolsko leto. Ena postelja se eventualno zasede takoj. Na hrano se ne reflektira, pač pa na zajutrk in kavo popoldan. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „4 2144 postelje".

Traži se
bolje meblirana soba sa jednim ili dva kreveta za iznajmiti na dva do tri mjeseca. Ponude slati na ime: Karlo Probaska, Splošna prometna banka, Ljubljana. 2181

Razno

Družabnik se išče
za večjo trgovino s špecerijo, deželnimi pridelki in lesom v večjem mestu na Gorenjskem. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Priden in marljiv 156». 2179

Lepo prekajeno meso:
šunke, karé, rebrca, plečeta; sirovo kg à K 86·—, kuhano kg à K 120·— dokler traja zaloga. T. Grošel, Poljanska cesta 7. 2192

I. jugoslov. tovarna „Tribuna"
LJUBLJANA, Karlovska cesta 4 Zvonarska ulica 1,
priporoča **otroške vozičke** in **dvokolesa** raznih modelov. Sprejemajo se tudi **popravila.** 1472
Prodajalna: **Stari trg 28.**

Razno perilo
za dame, gospode in deco priporoča tvrdka
A. & E. Skaberne,
Ljubljana, Mestni trg št. 10. 1595b

Suhe gobe, lipovo cvetje, brinjevo olje in poljske pridelke
plača najbolje tvrdka 20
SIRC-RANT, KRANJ,
telef. int. št. 9, in nudi po najnižjih cenah na debelo **sladkor, riž, olje, kavo itd.**

FRAN RAVNIKAR
Ljubljana, Linhartova ulica 25.
Stavbeno in umetno tesarstvo, stavbeno mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.
Telefon št. 415. Poštni čekovni zavod št. 11.428.
Parna in električna gonilna sila.
Prevzamem po danih, kakor tudi lastnih načrtih v različnih stavbenih slogih **zgradbo mostov, jezov, hiš, vil, gospodarske in industrijske stavbe, stolpne strehe, kupole, cerkvena ostrešja, balkone, vrtne utice, verande** ter razna druga vrtna arhitektonična dela.
Stopnice, dekorativne strope, dekorativne stenske opaže, vrata, okna itd. Izdelovanje in polaganje ladijskega poda.
Za razne industrijske stavbe, dvorane in razstavne zgradbe opozarjam po mojem sistemu zgrajene mrežaste nosilnice za večje razpetine od 12 do 40 m. 1842

F. Florjančič
Ljubljana
Šelenburgova ulica št. 6.
Kolesa Avtomobili Motorji
Olje-Bencin-Tovot mast
na drobno · na debelo.
Pnevmatika vseh prvovrstnih znamk
(Dunlop, Clincher, Continental, Excelzior, Michelin).
Prva mehanična delavnica.

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

«Ni.»

Zopet molk. Njene bolestne besede «in potem ni več Srbije» mi vzbudijo težke misli. Zdi se mi, da v tem trenutku preživljam najtežjo uro in trga mojo dušo najtežji trenutek. Samo še uro hoda je Srbije in ta ura je že tu. Dobro smo videli in slutili to resnico, toda sedaj se je dvignila pred nami v vsej stvarnosti.

Zgodi se človeku baš tako, kakor če mu umre najdražje bitje. Prav do groba se tolaži, čeprav sam ne vé s čim. To ni več tolažba, temveč omamljanje. Morda je človeku dovolj, da leži pred njim vsaj truplo, katerega še vedno lahko objema in poljublja. Ko pa spuste tudi truplo v jamo, tedaj se šele zave vse resnice. Glava ti klone na prsi, težko klone in vse poveš z edinim povešanjem glave. Od vsega si se poslovil, kar je še ostalo v duši.

Baš tako smo preživeli to poslednjo noč in poslednjo uro na tleh svoje domovine. V Prištini in v Prizrenu smo gledali njen polom, toda sedaj stoji živ pred nami. Tedaj je bil še kralj med nami, vojska je bila in domovino si še vedno lahko objemal in poljubljal. A sedaj je vse prešlo. Kazalec šteje poslednje minute, težko in grobo riše resnico, ki nas drami iz poslednjih sanj. Nič drugega nam ni preostalo, skloniti moramo glavo in s tem smo izrekli vso bolest, kajti naša duša bo ostala prazna in pusta.

Angležinja je odšla zopet nazaj pod voz, njeno pregibanje je bil edin šum, drameč tišino mrtve poljane, na kateri izgnana deca spi poslednjo noč in zadnjič poljublja grudi svoje matere. Na nebu migljajo zvezdice, nalahno izražajo sence mesečino. Iz nedogorelih panjev se dviga dim, ki razpenja nad nami tajinstvene slike. Mesečina jih osvetljuje in čim bolj se zagledam vanje tem bolj se moj duh oddaljuje v carstvo brez meja in brez prostora. Zdi se mi, da se nahajam v polsnu, iz katerega me predrami šele beseda gospe.

«Torej še uro hoda?»

«Da.»

«To se pravi, še uro življenja?»

Pogledam jo, da bi jo bolje razumel.

«Zame pomeni resnično še uro življenja. Kam naj grem dalje? Našo mejo riše globoka in plaha reka, nad katero se spenja most visokega svoda. Do sredine tega mostu bom šla, a potem?»

«Zakaj?» jo vprašujem, dobro vedoč, da je te besede narekovala bolest, ki jo čutimo vsi in nam jemlje moč za vsak nadaljnji napor.

«Zakaj?» me vprašate. «Vprašajte me rajše, zakaj naj živim. Otroke sem izgubila, hišo, a vseeno sem dospela semkaj, vodila me je prazna vera in bogve kaj. Do tega kraja sem pač morala priti, a potem.»

Hotel sem jo prekiniti, toda ne oziraje se name, nadaljuje:

«Nisem slaba in malodušna ženska. Nadčloveške bolesti sem prenesla. Zame je bila malenkost hoditi po razvalinah, kajti vsa Srbija so bile razvaline, in zbirala sem v svoji duši ne samo svoje, tudi druge bolesti. Nabreklo mi je srce od bolesti in od nesreče vse Srbije. Svoje osebne nesreče nisem ločila od celokupne. Združila sem jo z občo bolestjo in vse zaprla v svoji duši. Po težkih potih v mrzlih nočeh sem jo nosila, kajti to potovanje je bilo v nečem pač razlog za moje življenje.»

«Zakaj ste obupali sedaj?»

«Kakor vse, zahteva tudi bolest svoje hrane. V prazni duši zveni z lažnivim zvokom, zvokom neiskrenosti. A hrana je vera v ono, kar prihaja. Do sredine tistega mostu, ki se dviguje nad obmejno reko, bo ta vera dogorela. Ugaša že davno, dogoreva kakor svetilka, kateri je pošlo olje. Smrt vidim pred seboj, pred menoj stoji in njeno obličje mi ni več zoperno, kakor mi je bil nekoč zopern pogled, ko je prihajala k meni v vas. Blag in topel je, smehlja se mi z materinskim nasmehom in njen objem mi napoveduje iskreno tolažbo.»

Gospejin govor je dihal globoko prepričanje. Videl sem, da se poraja v njeni duši nekaj močnega, jačjega od smrti. Njene razširjene zenice so v tem trenutku gledale pred seboj nekaj, česar ne bomo mi smrtniki nikdar videli. Tajinstveno postavo je oblivala mesečina, bledo voščeno lice je sijalo svetost. V mojih očeh je mistični mesečni sijaj ustvaril čarobno tajinstveno sliko.

Kdo je ona? Ali ni v njej združena bolest vseh nas, ali se niso v njeno dušo potočile vse reke solza in krvi, ki so namakale našo domovino? Ali ne druži ona v sebi vse naše tuge? Kdo je torej ona? Okrvavljena duša prihaja od savskih in donavskih obal, prehodila je Bukuljo in Rudnik, prišla v Šumadijo in Moravo, potuje na Kopaonik, se spušča na Kosovo, prešteva grobove padlih in iz svojih nedrij vliva vsem živim vero in zaupanje. Ali ni to mati nas vseh, katere življenje končuje sredi visokega mosta, pod katerim poteka meja naše države?

Kdo je ona? Ali bedim ali sanjam in gledam v polsnu to prikazen, ki so jo ustvarile moje misli, ko sem jo ugledal prvič? Toda, če je prikazen, zakaj moram govoriti, zakaj jo hočem zadržati na potu smrti?

«Ne, gospa, vi ne morete, vi ne boste umrli.»

«Globoke so vaše rane, brezbrežne vaše bolesti, toda preživeti jih morate. Mi lahko poginjamo, umiramo, toda vi morete živeti. Ali niste vi mati, katera daje življenje svojim otrokom, da jo preživé. Ne, vi ste mati, ki mora preživeti svoje otroke. Vaša bolest ne sme umreti, ne sme izginiti. Iz nje mora kliti novo zaupanje, nova moč. Bolest naroda je ogenj, v kateri jekleni njegova moč. Vaše življenje brani v sebi veliko misel, ki mora vzkipeti nekoč, napojena s krvjo in solzami, mora vzkipeti še svetlejša kot sedaj! Videli ste sinje grobove, ostale za nami, v njih spavajo vaši otroci. Gledate snežne planine krog sebe, v njih naročju spé vaši otroci. Eni kot drugi vas zovejo k sebi in iščejo svoje matere. Ti v planini vas prosijo vere in zaupanja, oni tam v temni zemlji žele, da prižigate svečice nad njimi in jih oblivate z materinskimi solzami. Pojdite z živimi, mrtvi vas počakajo. Vzdržite, pojdite v planine, pomagajte mu, kdor opeša, plakajte nad umirajočim. Po vseh teh tujih planinah zberite svoje otroke, udihnite jim vero in pripeljite jih nazaj na vaša polja. Kralji nimajo te moči, vojskovodje niso zmožni tega; vi pa ste čustvo, vi ste misel. Edino ta dva kličeta mrtve iz grobov. Ko dovršite tukaj svoj posel, vrnite se na grobove, vaše srce naj bo srce matere Jugovićev. Obiskujte jih, da dihne vanje vaša duša, da jih namočijo vaše solze in mrtvi bodo vedeli, zakaj so dali svoje življenje. Lajša jim bo zemljica.»

Ognji so dogoreli, topel pepel pokriva zemljo, vedra noč je pregnala temo. Pred nami vstaja vasica, obliva jo mesečina in za njo stoje visoke snežene planine. Skozi tišino prihaja glas gladnih volkov, vriskanje Arnavtov. Prebudili so se in drug drugega kličejo, da čuvajo vas.

Skromnj ogenj nam ni ogrel premrzlih teles, še manj pa naše duše, katero oklepa od dne do dne debelejši led. Nismo spali, v polsnu smo se mučili. Še daleč je do zore; toda mi moramo na pot, ker nevaren je spanec, ki ga ustvari mraz, in treba ga je pregnati.

«Vstanimo!»

(Dalje prihodnjič.)

Zahtevajte povsod

PEKATETE

tudi same makarone iz stare znane tovarne ŽNIDERŠIČ & VALENČIČ, Ilirska Bistrica.

8184 Zaloga: R. Bunc in drug, Ljubljana, Celje, Maribor.

Stroji za obdelovanje lesa — Turbine — transmisije — armature sesaljke zvonovi — Strojne tovarne in livarne, d. d., Ljubljana

Mlijekarna SUNJA
šalje poštom 1941

čajno maslo	kg	Din	36·—
kuhano „	„	„	38·—
Trapist sir Ia	„	„	24·—
Gruyer sir Ia	„	„	30·—

od svake vrste od 5 kg gore.

Vljudno naznanjam, da sem razširil svojo mizarsko delavnico v **strojno mizarstvo** ter se priporočam za mizarska naročila. Izdelujem stavbene in moderne izdelke. Delo solidno, cene primerne. 2147

Franc Rožanc,
Preddvor nad Kranjem.

Kupujem po najvišjih dnevnih cenah:
lipovo cvetje, jedilne gobe,
kakor tudi različna zdravilna zelišča, korenine itd. 2171
Ponudbe se prosi na:
V. H. ROHRMANN, Ljubljana.

THE
'OLIVER'
najboljši in najcenejši 1464
pisalni stroj.
Zastopstvo in zaloga: Ivan Gajšek,
papirna trgovina v Ljubljani, Sv. Petra cesta 2.

„VINARIA", delniška družba vinogradnikov v Ptuju.

Poziv
na subskripcijo novih delnic II. emisije.

Upravni svet „Vinarie", delniške družbe vinogradnikov v Ptuju, pooblaščen za to s sklepom občnega zbora delničarjev z dne 2. aprila 1922, je sklenil izvesti zvišanje delniške glavnice

od K 3,000.000·— na K 5,000.000·—

z izdajo 5000 novih delnic po K 400·— nominale

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico, da prevzamejo za tri stare delnice dve novi delnici po tečaju K 460·— tel quel.
2. Novi delničarji imajo subskribirati delnice po tečaju K 600·— tel quel. Reparticija je pridržana upravnemu svetu. Za nedodeljene delnice se vrnejo vplačila do 31. avgusta t. l.
3. Protivrednost subskribiranih delnic je vplačati takoj pri subskripciji.
4. Vse nove delnice so deležne že dobička za tekoče leto in imajo kupon za leto 1922.
5. Subskripcija se vrši od 15. julija do 31. julija 1922.

Za podpisovalnice so določene:

Zadružna zveza v Celju, Ljubljanska kreditna banka, podružnica v Ptuju, Hranilno in posojilno društvo v Ptuju, Okrajna posojilnica v Ormožu.

Ptuj, dne 10. julija 1922.

2182 **Upravni svet.**

Delniška glavnica: K 20,000.000·—

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA
LJUBLJANA, Šelenburgova ulica štev. 1. 1478

Rezervni zakladi: K 6,500.000·—

PODRUŽNICE: Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Telefoni št. 146, 458
Brzojavke: ESKOMPTNA

Domače vesti

* *Cenjenim naročnikom, ki dolgujejo še naročnino, priložimo te dneve izpolnjene položnice z nujno prošnjo, da poravna vsak naročnik naročnino takoj, ko dobi položnico v roke. List podpira le oni, ki je točen plačnik. Uprava ima stroške za vsakega posameznega naročnika, ona ima stroške za papir, tisk in delo za vsako številko, ki jo dobi naročnik. Kako naj sedaj uprava plača vse te stroške, ako ji ostane naročnik, eden, dva ali pa celo več njih naročnino dolžan kar po več mesecev. Točna mora biti uprava pri svojih plačilih, točni pa morajo biti tudi naročniki.*

* **K zboru zaupnikov JDS.** V poročilu o zboru zaupnikov je tiskarski škrat napravil g. Roša za predsednika invalidov; imenovani je bil izvoljen kot predstavnik invalidov, ne pa kot predsednik. Samo po sebi se razume, da S. O. V. J. ni mogla za zbor JDS nikogar prezentirati ali pooblastiti, ker je stanovska in nepolitična organizacija. JDS je namreč sama smatrala, da mora imeti v svojem izvršilnem odboru in načelstvu odločnega zastopnika invalidskih interesov.

* **Kongres jugoslovanskih tehnikov v Ljubljani.** Tekom meseca avgusta se bo vršil v Ljubljani velik kongres tehnikov iz vseh fakultet naše države. Kongres bo razpravljal o ustroju skupne organizacije vseh tehničnih udruženj. Na dnevnem redu kongresa se nahaja zopet aktualno vprašanje o premestitvi poedinih tehničnih oddelkov. To je točka, ki povzroča med našim dijaštvom obširne debate. Za to priliko kongresa se pripravlja tudi obsežna številka «Njive», ki bo v celoti posvečena izključno le vprašanjem ljubljanske tehnike.

* **Kongres jugoslovanskih gozdarjev.** Dne 20. t. m. se bo vršil, kakor smo že poročali, v Sarajevu kongres udruženja jugoslovanskih gozdarjev. Kongres bo med drugim razpravljal v prvi vrsti o novem gozdnem zakonu. Ker bo na kongresu prisoten tudi minister za šume in rude, se bo gotovo pri razpravi o navedenem zakonu razvila obširna debata strokovnjakov.

* **Češkoslovaški Sokoli v Beogradu.** Po vsesokolskem zletu v Ljubljani poseti nad 2000 češkoslovaških Sokolov tudi našo prestolico Beograd. Beograjčani prirede bratskim Sokolom veličasten sprejem.

* **Izlet srbskih sirot v Ljubljano.** Srbske sirote pridejo v soboto 15. julija ob 10. uri dopoldne v Ljubljano. Učenci in učenke naj bodo ob 9. uri dopoldne v šoli, katero so doslej obiskovali, da pozdravijo svoje drage bratce in setrice s cvetjem in zastavicami.

* **Premoženje bivše črnogorske dinastije konfiscirano.** Iz Beograda poročajo: Ministrski svet bo sklepal te dni o likvidaciji konfiscirane premoženja bivše črnogorske dinastije Petrović. Likvidacija se izvrši po načrtu, odobrenem od narodne skupščine v Podgorici.

* **Nadaljevanje kolonizacije.** Beograjsko časopisje poroča, da bo pričela nova kolonizacija takoj, čim bo pod streho letošnja žetev.

* **Poštni avtomobili.** Beograjski listi poročajo, da bo prejelo ministrstvo za pošto in brzojav te dni večje število avomobilov na račun vojne odškodnine iz Nemčije. Avtomobili se bodo rabili za poštno službo.

* **«Theater und Kasinoverein»** v Mariboru je bil svoj čas od policijskega komisarijata v Mariboru razpuščen. Na pritožbo mariborskih Nemcev je pokrajinska uprava ta razpust razveljavila, ker policijski komisarijat ni bil upravičen društva razpustiti. Sedaj je pokrajinska uprava, to sedanjim razmeram ne odgovarjajočo društvo, ki je ponovno prekršilo svoj delokrog, sama razpustila. Društvo je bilo lastnik gledališkega poslopja, ki preide sedaj v last mariborske občine, ki je poslopje tudi že sedaj upravljala.

* **Muzej.** Pod tem naslovom piše «Koroški Slovenec»: V Celovcu dobimo nov muzej, ki so ga ustanovili hajmatdinstlerji, katerim se je pridružil tudi knezoškof. Razstavili bodo v novem muzeju predmete, ki spominjajo na koroške «abwehrkämpfe» in na plebiscit. Pričakujemo, da nas koroške Slovence ne bodo zopet prezrli in zapostavili, kakor vedno, ampak nas upoštevali in nam odkazali v muzeju častno mesto, kjer bodo razstavljeni vsi dragoceni predmeti, katere so «abwehrkämpferji» v slovenskih cerkvah, župniščih in pri zavednih Slovencih rekvirirali za — muzej.

* **Rekruti «drugih narodnosti» v Italiji.** Poročali smo že, da bodo Slovenci, odnosno Jugoslovani, in Nemci v Italiji pri vojakih razdeljeni v posebne formacije, dodeljene kompanijam, bataljonom, polkom, baterijam, eskadronom itd. po Italiji. Poveljnik teh «narodnostnih» oddelkov bo seveda Italijan, po možnosti zmožen jezika dotične čete, podčastniki bodo tudi izbrani takšni, ki vsaj nekaj razumejo in govore «dotični jezik». Ti instruktorji naj v kolikor mogoče najkrajšem času preparirajo rekrute in iz naših mladeničev napravijo dobre italijanske državljane in branitelje nove domovine. Za nemške rekrute se še posebej obljublja, da ne bodo služili pri vojakih bolj južno od Rima, da jim ne bo škodovalo nevajeno podnebje. Za slovenske rekrute tega zagotovila ni. Pač pa je gotovo, da bodo vsi ti «tujerodni» rekruti služili v garnizijah po največjih italijanskih mestih, kjer bo tako raznarodovanje po mnenju italijanske vojne uprave hitreje napredovalo.

* **Sodni izpit** sta včeraj položila pred ljubljanskim višjim deželnim sodiščem gg. avskultanta iz Celja dr. Leopold Mastnak in Karel Ivanec.

* **Izpremembe v državni službi.** Višji geometer Julij Burda in geometer Fran Erjavec, oba pri pokrajinski upravi v Ljubljani, se dajeta na razpolago ministrstvu za poljedelstvo in vode. — Okrožni zdravnik dr. Fran Raznožnik je iz Velikih Lašč premeščen v Lož. — Trajno sta upokojena Franc Žnideršič, pisarniški oficial pri policijski direkciji v Ljubljani in Josip Pan, kanclist pri sodiščih v Celju. — Josip Rudolf, kanclist okrajnega sodišča v Metliki, je podal ostavko na državno službo.

* **Prva slovenska inženjerka.** Koncem junija je prejela na češki tehniki v Pragi inženjersko diplomo gdč. Valeska Pirčeva, hčerka ljubljanskega odvetnika g. dr. Maksa Pirca. Gospodična Valeska je absolvirala praško tehniko kot redna slušateljica kemije in je položila vse izpite z odliko. Specializirala se je na strokovno kemijo za zdravila, barvila in kozmetiko. Ves čas svojih študij v Pragi je bila agilna članica akad. društva «Jugoslavija» in je uživala splošno priljubljenost v vseh praških jugoslovanskih krogih. Naši prvi inženjerki iskreno časti tamo.

* **Razpisane službe.** V moški kaznilnici v Mariboru se odda več mest paznikov. Prošnje je vložiti do dne 10. avgusta. Interesenti opozarjamo na razpis v 73 številki «Uradnega lista» pokrajinske uprave za Slovenijo.

* **Za poštne uslužbence.** Glasom odloka ministrstva za pošto in brzojav se je potrebno ukrenilo, da se zimska službena obleka za leto 1921 v najkrajšem času razdeli. V zmislu ministrske naredbe z dne 29. maja 1922 pa je tudi poskrbljeno za letno obleko, ki pritiče vsem uslužbencem za leto 1922.

* **Izenačenje davkov.** Po enomesečnem proučavanju projekta, ki ga je izdelala direkcija neposrednih davkov, je komisija strokovnjakov dovršila končno redakcijo zakona o izenačenju davkov v vsej državi. Po izjavah članov komisije je novi davčni zakon osnovan na najmodernejših davčnih principih; z njim bodo odstranjeni vsi dosedanji nedostatki in težkoče v organizaciji razpredeljevanja davkov, a poleg tega se bodo po novem zakonu brez menjanja davčne stopnje povečali državni dohodki. Dosedanji neenakosti davkov v poedinih pokrajinah so bili vzrok različni davčni zakoni izpod prejšnjih režimov. Računa se z možnostjo, da bo funkcija novega davčnega zakona pričela že z novim letom, ker bodo tudi dohodki, ki jih zakon predvideva, vneseni že v novi budžet.

* **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** V dobi od 2. do 8. julija se je v mestni občini ljubljanski narodilo 25 otrok, umrlo pa je 8 moških in 11 žensk, torej skupaj 19 oseb, in sicer 9 za jetiko, 3 za srčno hibo, 1 za trebušnim legarjem, 3 vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov, 3 pa vsled slučajne smrtne poškodbe. Na nalezljivih boleznih je obolelo 5 oseb: 3 na davici, 1 na trebušnem legarju in 1 na kozah.

* **K poročilu graške «Tagesposte»** o zadevi Schmidt-Hilber nam javlja g. sodnik Eržen, da mu ni razumljivo, kako je «Tagesposta» mogla poročati o njegovem pričevanju v takšni smeri, kakor se je zgodilo. G. sodnik nas naproša, in mi radi ugotavljamo, da je on kot priča izpovedal da se je rodbina Schmidt pred vojno vedno priznavala za slovenske, vkljub temu, da so njeni člani večinoma obiskovali nemške šole. Ker pa je dr. Hilber trdil, da je bila rodbina Schmidt pred vojno «ultranacionalna», in da sploh nikdo v njej ni znal nemški, je bil g. sodnik zaslišan kot priča tudi o tem, izpovedal je pa, da rodbina ni bila ultranacionalna, da se marveč sploh ni udeleževala političnega življenja in narodnih bojev. Razen očeta pa je vsa rodbina znala nemško. — Ta ugotovitev seveda ne izpreminja dejstva, da je dr. W. Schmidt v Gradcu pred sodiščem s pričami, zlasti s pomočjo «Südmarkinih» učiteljev, dokazal, da je bil vedno «deutschvölkisch tätig», vsled česar je bil njegov nasprotnik dr. Hilber obsojen zaradi očitka «slovenškutarstva» na 100 tisoč K globe, avstrijskih kron seveda.

* **Iz Guštanja je odšel na Jesenice** g. dr. Obersnel, dosedanji nadzornik jeklarne na Ravnah. Bil je izredno marljiv naroden delavec ter je kot tak ustanovil v Guštanju tudi Sokola. Bil je tudi kot strokovnjak na svojem mestu in zelo vnet zagovornik upravičenih delavskih zahtev.

* **Z Zidanega mosta** nam poročajo: Dne 11. julija je v Soki v Savi utonil 25letni zavirač južne železnice Anton Novak. — Uradnik cementne tovarne I. Pik ima psa, ki napade vsakoga, kdor pasira cesto proti tovarni za olje. Prosimo, da se proti tej brezobzirnosti od strani g. Pika nastopi od merodajne strani.

* **Zdravnik utonil.** Iz Zemuna poročajo, da je prošli teden pri kopanju v Donavi utonil dr. Škrablin, zdravnik v tamkajšnji javni bolnici. Trupla še niso potegnili iz vode.

* **Požar uničil veliko tovarno.** V soboto ponoči je izbruhnil v tovarni «Danica» v Koprivnici velik požar, ki se je razširil tudi na sosednja poslopja. Tovarna je proizvajala umetna gnojila in je bila edina te vrste v naši državi. Pri gasitvi so se trudili predvsem delavci, katerim se je posrečilo lokalizirati požar. Škoda znaša več milijonov kron.

* **V Savi utonila** je prošlo nedeljo gospodična Roza Cilenšek, solastnica trgovine Rajner v Zagorju ob Savi. Zašla je pri kopanju v vrtinec in utonila. Truplo je čez nekaj ur potegnil iz Save progovni mojster Leopold Juh.

* **Samomor starca iz ljubosumnosti.** V Framu pri Mariboru se je strastno zaljubil v neko dekle 62letni starček C. Ko je minulo nedeljo opazil, da bodi njegova izvoljenka z drugim fantom, se ga je polastil tak obup, da se je ustrelil.

* **Škrlatica** se širi v Dolgošah pri Mariboru ter se je v zadnjem času pojavilo že sedem novih slučajev. V sredo so pripeljali v Maribor zopet dve starejši osebi oboleli na škrlatici.

* **Razne vesti.** Ljubljanski policiji je došlo obvestilo, da se je v svojo sobo zaprla 84 let stara Elizabeta Wegler in da je ni več iz sobe. Policija je siloma odprla sobo in našla starico izstradano in nezavestno v postelji. Revo so prepeljali v bolnico. — Fran Zabret z Rodice se je sprl s svojo 72 let staro materjo ter jo dejansko napadel in pretepal. Surovi sin se bo moral pred sodiščem zagovarjati.

* **Drzen vlom v Ljubljani.** V noči od torka na sredo so dosedaj neznani vlomilci udrli v prostore trgovine z deželnimi pridelki A. Kremsir v Ljubljani, Kolodvorska ulica 3. Vlomilci so odnesli železno ročno blagajno z vsebino okoli 8000 K in nekaj perila. Policija jih zasleduje.

* **Ubežni kaznjenci.** V selo Hasan Begovo pri Skoplju so poslali kaznjence na poljsko delo. Te dni pa so se ti kaznjenci pobunili in začeli s polja uhajati na vse strani. Stražarjem se je posrečilo, da so begunce zopet polovili ter jih odvedli v skopljansko kaznilnico.

* **Žepni tat ponesrečil.** Med železniško vožnjo iz Bakra v Zagreb je nek uzmovič opazil, da se nahaja v suknji, katero je nek sopotnik slekel in obesil na klin, dobro nabasana denarnica. Ko je brzovlak vozil skozi tunel, je žepar porabil temo, vrgel suknjo neopaženo skozi okno ter potem tudi sam skočil iz vlaka. Imel pa je smolo. Zadel je z glavo ob zid tunela ter se ubil. Njegove identitete niso mogli dognati.

* **Tatvine pri kopanju.** V ljubljanskem bazenu so številne tatvine na dnevnem redu. Kljub strogi kontroli pa uzmovičev doslej še ni bilo mogoče izslediti. Pretekli teden je baje v enem dnevu bilo okradenih 20 oseb. Neki 13letni deklici Prevec Silvi je bila te dni ukradena denarnica s 150 kronami. Občinstvo najbolj skrbno pazi na svoji stvari, da ne nasede raznim tatovom.

* **Razne vesti.** Brezposelni trgovski pomočnik Filip Lipovž je za dobo dveh let izgnan iz naše države. — V stanovanje beograjskega bankirja Gjorgja Boskoviča so vlomili neznani tatovi ter odnesli zlatnino in srebrnine za 150.000 dinarjev. — V Spodnji Hrušici pri Ljubljani je bilo mlinarju Matjanu ukradeno svile za 4000 kron.

* **Neprestane nezgode.** Vsakdanja poročila o nezgodah zavzemajo strahoten obseg. Samo današnji dnevnik nezgod pripoveduje: Gad je pičil 11letnega Al. Tomažiča v Lisičjem pri Grosupljah. — Liza Jenko iz Podrečja pri Kranju je pri nabiranju jagod padla čez skale in dobila hude notranje poškodbe. — Kovaču Stražiščarju pri Šentvidu nad Cerknico je iskra ranila oko. — Tesarski pomočnik Franc Matjaš v Šenklavžu pri Gornjem gradu se je pri delu vsekal v stopalo. — Tesarju Novaku v jeseniški tvornici je kos grče priletel v desno oko. — Delavcu Karlu Melihni v ljubljanski pisarni «Union» je železna cev padla na nogo. — Desetletna Iva Gvordjančič je pri igri padla na toplo gredo in se s steklom obrezala desno ramo. — Ivan Medic iz Nemške Loke je padel s češnje in si zlomil desno nogo. — Šestletni Josip Turšič na Brezovici je «pomagal tlačiti seno», padel je s kozolca in si zlomil nogo ter dobil notranje poškodbe. — 11letna Ana Intihar na Glincah je zavživala volčje jagode in je sedaj v bolnici. — 14letni pastir Al. Batič na Polšniku je segel v kolesje mlatilnice, ki mu je zmečkala 4 prste. — Šivilja Ivana Železnik v Vevčah si je pri čiščenju mize z nožem prerezala dlan. — Ivan Drobnič, tesarski pomočnik v Žalni, se je pri delu vsekal v nogo. — Dninarici Ana Vodnik in Franja Kovačič na Kodeljevem sta padli z naloženega senenega voza in se poškodovali. — Zlatarja Antona Kosa je pri kopanju v Savi na kamenju pičila neka neznana žival, da mu je roka močno otekla. — Dalje je v Zagorju Josip Peterlin v prepiru obstrelil Jakoba Kovača, na Igu je prišlo do gostilniške bitke, v kateri so trije dijaki z noži in poleni hudo obdelali hlapca Franca Švigljaj, v Zvonarski ulici sta dva huda zakonca Ošaben pretepla nekega sostanovalca itd. itd. To je le majhen odlomek takšnih dogodkov, o katerih nam dan na dan prihaja cela vrsta poročil. Del takšnih nezgod se pripeti pri delu, večino pa je treba pripisati bodisi lastni nepazljivosti staršev ali varuhov, pomanjkljivim varnostnim pripravam, pomanjkljivemu zmislu za vrednost življenja in zdravja, dalje neugodnim vplivom strasti in hujskanja. Razpasla se je surovost, alkohol zastruplja, in žrtve vseh teh kulturnih naših nedostatkov padajo dan za dnem in množijo izgubo narodnih energij huje ko kakšna vojna. Tu bi morala napeti vse sile šola, kajti le ona bo obenem z napredno zakonodajo in s splošnim poglobljenjem in razširjenjem kulture mogla tekom let vzgojiti novo generacijo in jej vcepiti zmisel za zdravje osebe in naroda. Tu je tudi poklicano sokolstvo, da obenem s telovadbo in zleti tudi vrši podrobno izobraževalno delo kot mogočen faktor. Včasih so pri takšnih prilikah klicali na pomoč tudi prižnico, toda žal zaman. Prižnica je ostala rezervirana političnemu hujskanju in podžiganju surovega sovraštva, ki diha iz vsake vrste klerikalnega časopisja. Tam, kjer bi se moglo storiti največ kulturnega dela, tam se največ podira! Posledica: Polne oštarije in polne bolnice.

Dopisi

KOMENDA. Tu imamo glavarjevo bolnico. Ustanovljena je bila za tukajšnje reveže, a ker so patrijoti denar zapravili za avstrijska vojna posojila, mečejo sedaj reveže iz bolnice. Neki ženski se je omračil um in se je obesila. Cerkveno ni bila pokopana, ker je imela premalo denarja. Če pa umre kdo, ki ima nabito mošnjo, ali če se magari tudi obesi, binglijajo na vse pretege.

Napredna misel se v Komendi lepo razvija. Najlepši dokaz so nam razne hujskarije in sestanki kaplana, župnika in onega slivnega Strcina, bivšega poslanca, ki je iz Beograda prinesel samo dijete. Revček drugega nima pokazati. Poltična preganjača sta spravila besedo božjo raz lece. Drugega ni slišati, kakor udrihanje. Podtikajo nam razna grozodejstva, da bi odvrnili ljudi od nas brezvercev, ki pa nas ob beri ne pozabljo. Čudno, da jim naša bera ne obtiči v grlu. Namen posvečuje sredstva! Svojim družbam žugajo z izključitvijo. Kaj pa so «Marljini vrtci», Marljine družbe itd. kakor le politikujoča društva v drugi obliki. V teh društvih se ne deluje v prid naroda, državi, pač pa ljudi ščuva napram bližnjiku in goji protinarodno čustvovanje. Narod bo srečen le takrat, ko se te hujskajoče družbe razpuste. Vlada, bliža se 12. ura ali razpusti te firme, ali pa vsaj pošiljaj k takim predavanjem svoje zaupnike. Le tako se vresniči jugoslovanska ideja!

JESENICE. Gospod urednik, dovolite mi mali prostor, da objavim utise, ki sem jih dobil v Ljubljani, ko sem se udeležil zaupniškega sestanka JDS. Več let me ni bilo že v Ljubljani in v resnici sem se čudil napredku, ki sem ga videl po teh letih.

Prv dobri utis je naredilo na mene to, da se Ljubljana, naša slovenska rezidenca na vse strani razširja in modernizira. Gradijo se stanovanjske hiše, vile in mogočne palače. Vse to nam jamči, da naša prestolica tekmuje z drugimi in da neče biti več taka, kot je bila pod bivšo mačeho.

Ker mi je čas dopuščal podal sem se na telovadni prostor za Vsesokolski izlet. Ostrmel sem, ko zagledam mogočne tribune; in ko se iz radovednosti pospnem na najvišje in gledam proti Šenklavžu si mislim: Gospodje v črnih suknjah, nič Vam ne bo pomagal ves srd in gonja proti sokolstvu, kajti v naših srcih je moč in v naših dušah je čista vest, mi stremimo po svobodi slovenskega naroda; ne bo Vam pomagal ves strup, ki prihaja iz rimsko-katoliškega Vatikana.

Ko me je drugi dan klicala dolžnost na zaupniški sestanek, sem bil kot preprost delavec popolnoma razočaran, kajti videl sem na tem zborovanju kljub vsej gonji raznih protidržavnih časopisov zbrane same resne može, katerih namen je resno delo. Med zborovanjem se je pojavil v dvorani naš velezaslužni minister dr. Gregor Žerjav. Kdor je videl ta ganljiv pozdrav, si je moral pač misliti, da demokratov ne uničijo še tako strupeni plini, ki jih bruhajo razni demagoški bankirski časopisi. Ko je naš minister poročal o vsej gonji, ki so ja začele razne koalicije, smo videli, da je to le strah pred resnim delom, ki ga vrši demokratska stranka.

Prepričal sem se, da je pisava klerikalnih in njim sorodnih listov lažnjiva. Klerikalci pišejo, da mogočno napreduje orlovska organizacija v naši rezidenci. Toda v dveh dneh nisem videl nikogar, ki bi nosil orlovski znak, med tem ko sem opazil na tisoče zdravih in čvrstih mladeničev in deklic udičenih s sokolskimi znaki. Iz tega sklepam, ali da se sramujejo nositi izdajalske znake, in da sploh orlovstvo v Ljubljani izumira, ker se ljudje sramujejo pripadati taki izdajalski organizaciji.

ROGAŠKA SLATINA. V nedeljo dne 2. julija se je vršil v veliki dvorani «Zdraviliškega doma» prvi koncert tekoče sezone. Vokalni kvartet «Primorje» je častno otvoril ciklus letošnjih koncertnih prireditev.

Prekrasna dvorana, ki slovi vsled svoje polne akustike širom Jugoslavije, je bila žal le do polovice zasedena. Razven par oficijelnih zastopnikov Rogaške Slatine in nekaj domačinov so zasedli dvorano edinole navzoči bratje Srbi, na čelu jim slvolasi prota g. Trifunović, in nekaj gostov-tujcev. Kdor torej reflektira na moralno oporo Slovencev, naj ne hodi koncertirat v Rogaško Slatino. Žonglerjetujce, razne proslule čarodejce in umetnjake svetovnega slovesa pa svak čas radi sprejemajo...

Koncert sam pa je bil pravi programni koncert — krasno uspela kulturna prireditev. Program je bil skrbno izbran. Kvartet ga je absolviral precizno ubrano in s takim muzikalnim razumevanjem, da je težko reči, kaj nam je bolj ugajalo. Preko priproste melodike starih znancev Hajdrihova «Cerkvica» in Volaričevega «Izgubljenega cveta» je posebno ugajala lepo zaokrožena Eisenhütova «Tebe zlato ja milujem». Baritonsko partijo je z lepim razumevanjem odlično odpel g. Rajer. Naravnost frapiral pa je Foersterjev «Spak». Kvartet je z dovršenim prednašanjem te skladbe, ki zahteva glasovne potence in tehnične preciznosti v vsakem posameznem glasu, v celoti pa popolne skladnosti in ubranosti, jasno dokazal, kje leži moč njegovega izraza. — V «Katrici» in «Jutru», krasnih liričnih proizvodih primorskega mojstra Mirka, smo imeli priliko občudovati ubranost celote in izborno šolane, obsežne, za polprazno dvorano skoro premočne glasove posameznikov. V «Katrici» je posebno ugajal mehki metalično barvani tenor g. Banovca. V «Jutru» pa smo občudovali mogočni, poln in razsežni bas g. Zupana. Notranja glasova (II. tenor g. Pečenka in bariton g. Rajerja) sta se ubrano prilegla zunanjima in tvorila z njimi celoto, ki je na posameznih mestih uprav klasično ubrana. To je kvartet pokazal posebno v sledeči Prohaskovi «Moravski narodni», ki se mi zdi od vseh podanih skladb muzikalično najvič vredna.

V Adamečevi «Kregata se baba in devojka», ki bi bila bolj prikladna za zbor, sta bila prav dobro pogodena oba dueta in štiriglasni kanon.

Michlovo balado «Atila in ribič», najtežji del programa, je kvartet absolviral s čudovito lahkoto in ubranostjo. Prav posebno je ugajala tu, kot pri vseh pesmih jasna, razločna vokalizacija in dosledno natančna intonacija celote in posameznikov.

Izmed okusno in originano harmoniziranih narodnih sta vzbudili pozornost predvsem «Zar je morala doč» in «Solčaški boben», kjer je g. Zupan brilijral s svojo sonorno polno nižino. ...in.

Objave

* *Pevci pozor!* Pevska vaja za I. in II. base vseh jugoslovanskih pevskih zborov, ki so priglasili sodelovanje v skupnih nastopih na I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu imajo pevsko vajo v pondeljek *17. t. m. točno ob 8. uri zvečer v pevski dvorani Glasbene Matice,* Vegova ulica. Arhivarji naj prineso seboj notni materijal Adamičevih zborov «Čuj nas zemlja» in «Molitev». Polnoštevilna in točna udeležba nujna! Koncertni odsek za I. jugoslovenski vsesokolski izlet v Ljubljani.

* *Darila za I. Jugoslovenski sokolski zlet.* Narodnemu, sokolstvu naklonjenemu občinstvu se naznanja, da je prevzela nabiranje prispevkov za I. Jugoslovenski vsesokolski zlet naše narodno ženstvo. Z nabiranjem se prične prihodnje dni. Prosimo rodoljubno občinstvo, ki ve ceniti pomen I. Jugoslovenskega vsesokolskega zleta, da se v obilni meri odzove ter z izdatnimi prispevki pripomore do polnega uspeha. Vsak dar, posebno pa dobitki za srečolov so dobrodošli.

* *Prazne steklenice.* Sokolski naraščaj bo v prihodnjih dneh pobiral po Ljubljani prazne steklenice za I. Jugoslovenski vsesokolski zlet. Ker leži tega materijala dosti po kleteh in podstrešjih v nadlogo gospodarju in gospodinji, prireditveni odsek pa bi ga hvaležno sprejel, ker bi mu bilo z njim zelo vstreženo, prosimo, da se p. n. občinstvo v polni meri odzove tej prošnji ter izroči nabiralcem brezplačno steklenice. Vsak nabiralec mora imeti od Jugoslovanskega Sokolskega saveza potrjeno nabiralno polo.

* *Gostilničarji,* osobito ljubljanski se opozarjajo, da postavi uprava ljubljanskega velesejma velik restavracijski paviljon 350 kvadratnih metrov notranjosti z verando in predvrtom. — Kdor se zanima prevzeti ta edini gostilniški obrat, ki se bo ondi dovolil, naj se zglasi pri gostilničarski zvezi, Gosposvetska c. 16.

* *Čebelarska podružnica* na Breznici priredi v nedeljo dne 16. t. m. v prostorih Svetinove gostilne v Žirovnici veliko vrtno veselico z zanimivm sporedom. Manjkalo ne bo ničesar ne za mladino, ne za odrasle. Med, medica, medeni štrukli, godba, srečolov, celo igrokaz «Čebelarjev god», vse to je na programu. Čebelarji, prijatelji čebelarjev se uljudno vabijo.

* *Tujsko-prometna zveza na Bledu.* Pri skupščini tujsko-prometne zveze na Bledu, o kateri smo že poročali, bo, kakor čujemo, županstvo Bled izročilo diplomo častnega občana predsedniku Tujsko-prometne zveze g. ministru Ivanu Hribarju. Udeleženci se vabijo na to skupščino ter so naprošeni, da pridejo v prazničnih ali lovski oblekl.

* *Tatvina kolesa.* Na sokolski veselici v Šolji Loki dne 9. t. m. je bilo na večer ukradeno moško kolo znamke «Diamant» št. 106.357. Tat jo je odpihal proti Ljubljani, kjer bo gotovo skušal kolo prodati. Kdor izsledi tatu dobi primerno nagrado. Poročilo naj se pošlje policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani.

* *Postovoljno gasilno društvo Sv. Lenart-Hrastnik* priredi v nedeljo, 16. t. m. ob 3. uri popoldne veliko vrtno veselico pri Janezu Drnovšku. Čisti dobiček je namenjen za nabavo novega gasilnega orodja in obleke za gasilce.

Priporoča se specijalna
R. RANZINGER
Ljubljana — Jesenice.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Tisk Delničke tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Hči papeža

58

— Lukrecija Borgia

Ker pa je Lukrecija občutila, da dolguje nekakšno pojasnilo za to svojo čudno in nepričakovano željo, je dodala smehljaje: «V malega Gennara sem se kar zaljubila. Dražestno dete je in pri sebi bi ga rada imela. Draga grofica, že dolgo sem Vam zavidala tega paža, kakor vi meni moj diadem. Tako sedaj lahko obedve zadovoljiva svoje želje. Vi mi prepustite malega Gennara in vzamete moj diadem. Če pa tega nočete sprejeti v tej obliki, Vam predlagam partijo trappole, pa naj karte odločijo!»

«Nimam pravice,» odgovori grofica Orsini z nekoliko malodušnim glasom, «nimam pravice, da se protivim Vaši zapovedi. Naj bo, pa igrajva za ta veliki vložek. Zares mi Gennaro ni manj ljub, kot oni svetli nakit, ki mi ga ponujate!»

«O zapovedi govorite, draga grofica?» jo pokara Lukrecija. «To ni nikakšna zapoved, pač pa je želja ali bolje prošnja. Priznam pa, da bi me jako bolelo, ako bi mi jo odbili.»

«Nikakšne boli Vam ne bi hotela grizadejati, princesa!» odgovori grofica vljudno. «Zato igrajva. Naj signor Machiavelli pomeša karte!»

«Bogme, nič ni bolj čudno, kot ženska kaprica!» si misli Machiavelli, in meša karte. «Za vraga, kar se tiče mene, ne bi dal za tega dečka niti kamna. Sicer je pa mali izredno lep . . . Te ženske . . . te ženske . . .»

In smehljaje razdeli karte obema nasprotnicama.

Že sega Lukrecija za njimi, da privzdigne, ko seže nenadoma tudi grofica in ustavi njeno roko: «Vidite, princesa, da sem se podvrgla Vaši želji. Pa še za nekaj Vas prosim. Ako izgubim, potem imejte to ljubeznivost in prepustite mi Genarra še za tri dni. Tako sem vajena paževe službe, da bi si rada omislila vsaj drugega, preden me ta zapusti!»

«Tri dni?» odvrne Lukrecija. «Naj bo! Tako dolgo le naj še potem ostane Gennaro v Vašem domu. Sedaj pa igrajmo in prepričajmo se, komu je sreča naklonjena!»

In različne karte padejo na mizo. Grofica odkrije karte in pokaže trappolo, ki je skoraj ni bilo mogoče prekositi: Devetico, osmico, sedmico, šestico, asa in dva denara.

Lukrecija vzdrhti. Očividno je igro že izgubila. Z drhtečo roko odkrije tudi ona svoje karte.. Ta trenutek zavlada pri igralaki mizi pravcata senzacija. Kardinal Rovere in Machiavelli poskačeta na noge in vzklikata: «Čudež se je zgodil!» Grofične karte so tile proti vsakemu pričakovanju in proti vsem zakonom mogočnosti prekošene, premagane! Lukrecija pa vzklikne zmagoslovno: «Kralj, cavallo, as, desetka, petica in dve coppe! Dobila sem! Gennaro je moj!»

Kakor da hoče dokumentirati svoje pravo na dečka, ki stoji v bližini in zamišljeno gleda pred se, ga ona sedaj objame, pritegne k sebi, in poljubi na lase. «Sedaj si moj, Gennaro!» klikne in s težavo zadržuje solze. «Da, sedaj si moj, pridobila sem te in odslej se več ne ločiš od mene!»

«Če bi ne bilo te noči!» izusti na tihem grofica Orsini in zardi.

«Draga moja grofica!» reče Lukrecija, «torej tri dni naj še ostane dečko v Vaši hiši, kakor je med nama dogovorjeno, potem pa bodite tako ljubeznivi in mi ga pošljite ali mi ga sami izročite. Jaz pa si dovoljujem, da Vam izročam sedaj svoj diadem, ki se Vam tako divno podaje. Evo, vzemite ga, grofica Orsini!»

Ali v svoji neomejeni razburjenosti grofica Orsini ni mogla zatajiti globoke bolečine in obenem mrzkosti, ki je vstala v njej proti tej lepi ženi.

Grobo odbije od sebe sedaj ta dragoceni diadem, ki jej ga ponuja Lukrecija. Dragoceni nakit pade iz rok papeževe hčeri na tla.

«O, to je nespodobno!» strogo reče Lukrecija, vsa bleda. «Obžalujem, da se mi pripeti kaj takšnega v hiši, kjer sem pričakovala gostoljubnosti!»

Lepe oči Lukercije so znale gledati tudi presneto jezno. S pogledom, polnim smrtnega sovraštva, meri sedaj Orsinijevo od glave do pete, na to pa se dvigne, obrne hrbet svoji nasprotnici, ne da bi se še brigala za dragoceni nakit, in stopi k svojemu soprogu, ki se je na glasne besede prepira nekako plašno dvignil od svoje mize, kakor je tudi cela ostala družba vstala. Lukrecija stopi k njemu, se oprime njegove roke in mu reče glasno, vsem razumljivo: «Prosim te, dragi moj, spremi me domov, pojdiva odtod, kjer se zdi, da naju dovolj ne poznajo!»

Alfonz ni zahteval nikakšnega nadaljnega pojasnila. Vljudno ali hladno se pokloni gospodinji in ostali družbi ter odide s soprogo iz salona.

Nekaj časa je trajala globoka tišina in malodušnost. Naenkrat pa izpregovori glas donne Adriana, ki z nepriktitim prezirom reče grofici:

«S tem ste najbrž izčrpali vsa iznenadenja, ki ste jih tako darežljivo naklonili ta večer svojim gostom. Bila je res dovršeno lepa prireditev in še dolgo se je bomo vsi skupaj spominjali. Lahko noč!»

In ne da bi segla v roko gospodinji, ki stoji kakor kip sredi dvorane, odhiti donna Adriana čez prag.

Kmalu za tem je med zadnjimi odhajal tudi kardinal Rovere. Grofici je segel v roke in jej rekel s tihim, opreznim glasom:

«Podčrtaje ta dan v svojem koledarju z rdečo barvo, grofica, in si dobro zapomnite, kaj pomeni. Užalili ste najbolj dražestno mačico iz tigerskega gnezda Borgijcev. Nekaj je grčala in pogledala vas je s svetlim in nekoliko krvavim pogledom. Grofica Orsini, menjajte od danes naprej način svojega življenja. Ne stopite na ulico nikdar več brez dobrega in zanesljivega oboroženega spremstva, in če ste prav oprezni, jejte samo jedi, ki jih pripravite lastnoročno . . . Lahko noč, grofica Orsini, hvala Vam za današnjo veselico, in še to . . . če posebno upoštevate rdečo črto v svojem koledarju, potem je najbolje, da še nocoj zapustite borgijski Rim . . .»

V. poglavje.

V noči, ki je sledila tej jako naglo prekinjeni veselici pri grofici Orsinijevi, je nemirno šetal Alfonz Aragonski po svojih sobanah, čeprav so zvonovi Angelske trdnjave že zdavnaj odbili polnoč.

Lukrecija je že zdavnaj odšla v svojo spalnico. Pritoževala se je, da jo glava močno boli in je tudi svojemu soprogu nežno želela lahko noč, vendar pa mlademu soprogu ni ostalo prikrito, da je Lukrecija nocoj posebno razburjena in da skriva neko tajnost.

Tajnost? Torej je vendar še med njima neka tajnost, neka stvar, ki je ne posedujeta oba skupaj, neka briga in skrb, ki je ne nosita oba kot prijatelja in druga za celo življenje . . .

Lukrecija prikriva nekaj pred njim, nekaj, kar jo tesni, tlači in muči. Od-tod tudi vzrok za njeno čudno ponašanje v hiši grofice Orsinijeve.

Izredno v skrbi, prvikrat v dvomu o svoji mladi sreči, se poizkuša Alfonzo zamisliti v bistvo te neznane tajnosti.

Še enkrat si v spominu ponavlja vse dogodke v vili Orsini. Pri svoji igralni mizi, le nekoliko korakov oddaljeni od mize Lukrecijine, je čul in razumel jasno vsako besedico in je torej točno vedel, kako je prišlo do nepričakovanega spora med obema ženama.

«Čudna kaprica; a morda ne samo kaprica?» Tako je razmišljal Alfonz o želji svoje soproge, da se polasti malega paža. To stvar mora razčistiti! Ali ni zares izredno čudno, da hoče in je hotela Lukrecija dati za tega dečka del svojega najbolj dragocenega nakita, in sicer oni nepreceniljivi, predragoceni diadem, na katerega je bila vedno tako ponosna? Tu leži sredi poti kamen, katerega treba odstraniti, da ne bo delal napotja njegovi nežni, vdani in vroči ljubezni do Lukrecije.

Alfonz se je celo uro mučil s tisoči misli in razmišljanj in je končno le uvidel, da s svojim ugibanjem ne pride stvari do dna. Zato se je odločil, da prodre do jedra in si za vsako ceno dobi pojasnilo. Pravični njegov značaj si je izbral ravno pot, ki ga mora po njegovem mnenju dovesti do cilja.

Na povratku domov ušta Alfonzo in Lukrecija o tej zadevi izpregovorila niti besedice. Lukrecija se je v vozu naslonila v svilene blazine, zaprla je oči in je prav kratko odgovarjala na nekatera vprašanja, katera jej je stavil njen soprog. Alfonz je ni hotel brezobzirno vznemirjati, ker je opazil, da trpi duševno in skoraj tudi telesno.

Zato je nocoj spremil svojo mlado ženo samo do praga njene spalnice, jo poljubil na čelo in jej zašepetal:

«Dobri spi in sladko sanjaj, in česar mi danes ne moreš pojasniti, mi poveš jutri!»

Lahek vzdih je bil odgovor, na to pa se Lukrecija vrže na njegove prsi, ga vroče poljubi in na to ravno tako naglo izgine za zaprtimi vrati spalnice.

(Dalje prihodnjič.)

BERSON

gumijev podpetnik in podplat

ohranjata Vaše obuvalo trpežno in elegantno.

2181

BERSON-KAUČUK, d. d. Zagreb, Wilsonov trg 7.

Naročajte dnevnik „Jutro“!

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte, priporoča svoje publikacije:

Zbirka „Slovenski pisatelji“.

Urednik *dr. Ivan Prijatelj.*

Josipa Jurčiča zbrani spisi. I. zvezek. Broš. D 14·—, po pošti D 1·50 več. — II. zvezek D 14·—, po pošti D 1·50 več. — III. zvezek. (V tisku.)
Simona Jenka zbrani spisi. Uredil dr. J. Glonar. D 14·—, po pošti D 1·50 več.
Dr. Iv. Tavčarja zbrani spisi. VI. zvezek. Broš. D 24·—, po pošti D 1·50 več.
Stritarjeva antologija. Uredil dr. I. Prijatelj. Broš. D 11·—, vez. D 14·—, po pošti D 1·— več.

Izven zbirke:

Fr. Milčinski, Drobiž. Zbirka humoresk. Broš. D 13·—, vez. D 17·—, po pošti D 1·— več.
Anton Novačan, Veleja. Drama. Broš. D 9·—, vez. D 13·—, po pošti D —·75 več.
Damir Feigel, Tik za fronto. Broš. D 13·—, vez. D 17·—, po pošti D —·75 več.
Ante Debeljak, Solnce in sence. Pesmi. Broš. D 5·—, vez. D 9·—, po pošti D —·50 več.
Fr. Zbašnik, Pesmi. Broš. D 10·—, vez. D 14·—, po pošti D —·50 več.
Cankarjev zbornik. Uredil dr. J. Glonar. Broš. D 23·—, vez. D 28·—, po pošti D 2·— več.
Dr. Iv. Lah, Noč na Hmeljniku. D 5·—, po pošti D —·40 več.
Simon Jenko, Pesmi. Vez. D —8·, broš. D 5·—, po pošti D —·50 več.
Henr. Ibsen, Gospa z morja, igra v petih dejanjih. Prevel Voj. Molé. D 15·—, po pošti D —·75 več.
Branislav Nušič, Zbirka za gledališki oder: Navaden človek, šala v treh dejanjih. Poslovenil Fr. Govékar. D 6·—.

Zbirka „Prosveti in zabavi“.

Igo Kaš, Dalmatinske povesti. Broš. D 5·—, vez. D 9·—, po pošti D —·50 več.
Jos. Stare, Lisjakova hči. Povest. Broš. D 5·—, vez. D 9·—, po pošti D —·50 več.
Dr. H. Dolenec, Izbrani spisi. Broš. D 6·—, vez. D 10·—, po pošti D —·50 več.
J. Stritar, Sodnikovi. Broš. D 7·—, vez. D 11·—, po pošti D —·50 več.

Zbirka Mladinskih spisov.

Fr. Milčinski, Tolovaj Mataj. II. natis. Broš. D 12·—
Čika Jova-Gradnik, Pisani oblaki. Vez. D 10·—, po pošti D —·40 več.
Dr. I. Šorli, Bob in Tedi, dva neugnanca. Broš. D 8·—, vez. D 12·—, po pošti D —·75 več.
Čika Jova Zmaj-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez. D 8·—, po pošti D —·35 več.
I. Waschtetova, Pravljice. Z barvanimi slikami. Vez. D 15·—, po pošti D —·50 več.

Zbirka Prevodne knjižnice.

F. M. Dostojevskij, Besi. Roman v treh delih. Broš. v dveh zvezkih D 17·—, vez. v eni knjigi D 24·—, po pošti D 2·— več.
Edmond de Goncourt, Dekle Eliza. Broš. D 7·—, vez. D 11·—, po pošti D —·60 več.
Mig. Cervantes, Tri novele. Broš. D 5·—, vez. D 9·—, po pošti D —·50 več.
Anatole France, Pingvinski otok. Broš. D 12·—, vez. D 16·—, po pošti D 1·— več.
Barbusse, Ogenj. Broš. D 23·—, vez. D 28·—, po pošti D 1·— več.
Andrejev, Plat zvona. Broš. D 12·—, vez. D 15·50.
Strug, Jutri. Broš. D 8·—, vez. 11·—.
A. Čehov, Sosedje in druge novele. Broš. D 6·—, vez. D ·10—, po pošti D —·50 več.

Shakespearjeva dramatična dela.

Prevel *Oton Župančič.*

Sen kresne noči. Broš. D 10·—, vez. D 14·—, po pošti D —·50 več.
Macbeth. Broš. D 10·—, vez. D 14·—, po pošti D —·75 več.

„Pota in cilji“.

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.

I. in II. zvezek: *A. Melik,* Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del, vez. D 8·—. II. del, vez. D 15·—. Za oba zvezka po pošti D 2·25 več.
III. in IV. zvezek: *Dr. Fr. Weber,* Uvod v filozofijo. D 22·—, po pošti D 1·— več.
VII. — IX. zvezek: *Dr. Prijatelj,* Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma. Cena mehko vezani knjigi D 25·—, po pošti D 1·50 več.
X. zvezek: Stříbrný-Glonar, Simon Gregorčič. Broš. D 11, meh. vez. D 13·—

Zbirka političnih, gospodarskih in socialnih spisov.

Dr. Bogdan Derč, Dojenček. Broš. D 5·—, po pošti D —·35 več.
St. Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj. Broš. D 5·—, po pošti D —·35 več.
Leonid Pitamic, Pravo in revolucija. Broš. D 2·—, po pošti D 25·— več.
Dokumenti o jadranskem vprašanju. Broš. D 5·—, po pošti D —·35 več.
Alb. Ogris, Borba za jugoslovansko državo. Broš. D 10·—, po pošti D —·35 več.
Vl. Corović, Rasa in vera v srbski prošlosti. Broš. D 5·—, po pošti D —·35 več.
Fr. Goršič, Socijalna zaščita dece in mladine. D 10, po pošti D —·75 več.
Dr. J. Tičar, Boj nalezljivim boleznim. D 13, po pošti D —·75 več.

Razne brošure.

Dr. Fr. Ilešič, Vežbenica hrvatsko-srbskega jezika. D 18·50, po pošti D 1·— več.
Zakon o volitvi v občinska zastopstva. D 4·—
Zakon o zavarovanju delavcev. D 8·—, po pošti D —·50 več.
Zakon o obči upravi. Cena D 5·—, po pošti 35 para več.
Dr. Ig. Rutar, Zbirka vojaških zakonov SHS. Broš. D 10·—, po pošti D —·75 več.
Albert Sič, O slovenskih narodnih nošah. Cena D 3·—, po pošti D —·25 več.
Fr. Heller, Prigode gospoda Collina. D 6·—, po pošti D —·75 več.
Fr. Heller, Blagajna velikega vojvode. Broš. D 12, po pošti D —·75 več.
Claude Farrère, Gusarji. D 16·—, po pošti D 17·—.
Ljubljanski Zvon. Mesečnik za književnost in prosveto. 1921. D 60·—. Letnik 1919: D 45·—, letnik 1920: D 45·—, po pošti D 5·— več.

Dobivajo se vse slovenske knjige. — Vse zbirke se nadaljujejo. Sprejemajo se stalni naročniki na vse publikacije ali samo na posamezne zbirke. Plačuje se lahko tudi v mesečnih obrokih.